

Djurskydd vid hästavel

*Delbetänkande av Utredningen om djurskydd vid
hästavel*

Stockholm 2006

STATENS OFFENTLIGA
UTREDNINGAR

SOU 2006:13

SOU och Ds kan köpas från Fritzes kundtjänst. För remissutsändningar av SOU och Ds svarar Fritzes Offentliga Publikationer på uppdrag av Regeringskansliets förvaltningsavdelning.

Beställningsadress:
Fritzes kundtjänst
106 47 Stockholm
Orderfax: 08-690 91 91
Ordertel: 08-690 91 90
E-post: order.fritzes@nj.se
Internet: www.fritzes.se

Svara på remiss. Hur och varför. Statsrådsberedningen, 2003.
– En liten broschyr som underlättar arbetet för den som skall svara på remiss.
Broschyren är gratis och kan laddas ner eller beställas på
<http://www.regeringen.se/remiss>

Tryckt av Edita Sverige AB
Stockholm 2006

ISBN 91-38-22523-9
ISSN 0375-250X

Till statsrådet och chefen för Jordbruksdepartementet

Regeringen beslutade den 19 maj 2005 att tillkalla en särskild utredare med uppgift att analysera hur djurskyddet bör beaktas vid hästavel. Som en del i arbetet skulle utredaren undersöka och analysera effekterna på djurskyddet och djurhälsan av det avelssystem som tidigare gällt i Sverige.

Om analysen visade att det också i framtiden finns behov av reglering i författningar, utöver nuvarande bestämmelser i djurskyddslagstiftningen, för att tillgodose djurskyddet, skulle utredaren lämna förslag på hur denna reglering skall se ut. Utredningen skulle även lämna förslag på hur tillsynen över bestämmelserna bör organiseras.

Utredningen skall i denna del redovisas senast den 31 januari 2006.

Utredningen skulle därutöver lämna förslag på hur bestämmelserna i rådets direktiv 90/428/EEG av den 26 juni 1990 om handel med hästdjur som är avsedda för tävlingar och om villkor för deltagande i tävlingar (EGT L 224, 18.8.1990 s. 60, Celex 31990L0428) skall genomföras i svensk författning. Vidare skulle utredningen bedöma hur tillsynen över bestämmelserna i direktivet bör organiseras.

Utredningen skall i denna del redovisas den 20 juni 2006.

Med stöd av bemyndigandet förordnade chefen för Jordbruksdepartementet den 24 maj 2005 departementsrådet Madeleine Emmervall som särskild utredare.

Utredningen har antagit namnet Utredningen om djurskydd vid hästavel.

I detta betänkande behandlar jag och lämnar förslag i enlighet med den del av uppdraget som avser avelsfrågor och djurskydd.

Mina förslag i denna del överlämnar jag härmed genom delbetänkandet SOU 2006:13.
Utredningens arbete fortsätter.

Stockholm i januari 2006

Madeleine Emmervall

Innehåll

Sammanfattning	7
Författningsförslag	19
1 Förslag till lag om ändring i lagen (1992:1683) om provtagning på djur m.m.	19
2 Förslag till ändring i förordningen (1998:134) om provtagning på djur, m.m.	22
3 Förslag till lag om ändring i lagen (1994:844) om behörighet att utöva veterinäryrket	24
1 Utredningens uppdrag och arbete	25
1.1 Utredningsuppdraget.....	25
1.2 Utredningens arbete	25
2 Gällande svenska bestämmelser.....	27
2.1 Avelsvärdering.....	27
2.2 Djurskyddsbestämmelser	28
3 Gällande EG-bestämmelser	31
3.1 Artiklarna 28 EG, 29 EG och 30 EG	31
3.2 Rådets direktiv 90/427/EEG.....	31
4 Domstolsprocessen.....	35

5	Avelsvärdering	37
5.1	Bakgrund.....	37
5.2	Godkända svenska avelsorganisationer.....	38
5.3	Djursjukdata	40
5.4	Ärftliga defekter	40
	Överväganden och förslag	43
6	Förbud mot att använda vissa hästar till avel	45
6.1	Behov av ökad kunskap om ärftliga defekter.....	46
6.2	Ökad hästforskning	50
6.3	Skyldighet för veterinär att anmäla vissa ärftliga missbildningar och defekter hos häst.....	51
6.4	Utökad rapporteringsskyldighet i författning.....	53
6.5	Tillsyn	56
7	Förslagets förenlighet med EG-rätten	59
8	Författningskommentarer	63
8.1	Förslaget till lag om ändring i lagen (1992:1683) om provtagning på djur, m.m.....	63
8.2	Förslaget till ändring i förordningen (1998:134) om provtagning på djur, m.m.....	64
8.3	Förslaget till lag om ändring i lagen (1994:844) om behörighet att utöva veterinäryrket	65
9	Konsekvensanalyser	67
	Bilaga 1 Kommittédirektiv	69

Sammanfattning

Utredningen har haft i uppdrag att analysera hur djurskyddet bör beaktas vid hästavel. Som en del i arbetet skulle utredaren undersöka och analysera effekterna på djurskyddet och djurhälsan av det avelssystem som tidigare gällt i Sverige.

Om analysen visade att det också i framtiden finns behov av reglering i författningar, utöver nuvarande bestämmelser i djurskyddslagstiftningen, för att tillgodose djurskyddet skulle utredaren lämna förslag på hur denna reglering skall se ut. Utredningen skulle även lämna förslag på hur tillsynen över bestämmelserna bör organiseras.

Kapitel 2 Gällande svenska bestämmelser

2.1 Avelsvärdering

Den statliga regleringen av avelsfrågor i fråga om hästar finns i följande författningar:

Lagen (1985:342) om kontroll av husdjur m.m. och i förordningen (1985:343) om kontroll av husdjur. Förordningen (1985:343) om kontroll av husdjur har från den 1 december 2005 ändrats. Ändringen innebär att Statens jordbruksverks bemyndigande att föreskriva att hingstar endast får användas till avel om de har avelsvärderats, har tagits bort.

Jordbruksverket har från den 1 december 2005 i Statens jordbruksverks föreskrifter (SJVFS 2005:71) om ändring i Statens jordbruksverks föreskrifter (SJFS 1994:82) om hästdjur som används till avel och om identifiering av hästdjur, upphävt det statliga kravet på avelsvärdering av hingstar som används till avel med andra ston än hingstägarens egna. Det innebär att det inte längre är olagligt att använda en icke avelsvärderad hingst till avel.

2.2 Djurskyddsbestämmelser

Enligt 12 § djurskyddslagen (1988:534) får regeringen eller, efter regeringens bemyndigande, Djurskyddsmyndigheten meddela föreskrifter om villkor för eller förbud mot bl.a. avel med sådan inriktning som kan medföra lidande för djuren eller påverka djurens naturliga beteenden.

I 29 § 2 st. djurskyddsförordningen (1988:539) anges att avel med sådan inriktning att den kan medföra lidande för djuren är förbjuden. Närmare föreskrifter om förbudet meddelas av Djurskyddsmyndigheten.

Med stöd av förordningen har Djurskyddsmyndigheten meddelat föreskrifter (DFS 2004:22) om avelsarbete. I föreskrifternas 3 § anges bl.a. att hästar som visat sig nedärva letalanlag, defekter eller andra egenskaper som medför lidande för avkomman eller negativt påverkar avkommans naturliga beteende eller som med stor sannolikhet nedärver sådana anlag, defekter eller egenskaper, inte får användas för reproduktion. En förteckning över sådana letalanlag, defekter och ärftliga egenskaper finns i en bilaga till föreskrifterna.

De letalanlag, defekter och övriga anlag med ärftlig bakgrund som ovan avses, anges för häst nedan.

Organ/organsystem	Missbildning/anlag
<i>Enkla isolerade defekter</i>	
Skalle	Allvarliga bettfel (över- eller underbett)
<i>Rörelseapparaten</i>	
	Allvarliga problem i skelett, leder muskler och hovar
<i>Centralt nervsystem</i>	
Lillhjärnan	Cerebellär hypoplasi
<i>Hud</i>	
	Helalbinism
	Man- och svansskorv med kroniskt förlopp
<i>Könsorgan</i>	
	Kryptorkism
	Testiklar med kraftiga skillnader i storlek och konsistens
	Pungbråck (Hernia inguinalis)
<i>Luftvägar</i>	
	Struppipning (Hemiplegia laryngis)

Kapitel 3 Gällande EG-bestämmelser

I **artikel 28** i EG-fördraget anges att kvantitativa importrestriktioner samt åtgärder med motsvarande verkan skall vara förbjudna mellan medlemsstaterna och i **artikel 29** i EG-fördraget anges att kvantitativa exportrestriktioner samt åtgärder med motsvarande verkan skall vara förbjudna mellan medlemsstaterna.

Bestämmelserna i artiklarna 28 och 29 hindrar dock inte, enligt **artikel 30** i EG-fördraget, sådana förbud mot eller restriktioner för import, export eller transitering som grundas på hänsyn till intresset att skydda bl.a. djurs liv och hälsa. Sådana förbud eller restriktioner får dock inte utgöra ett medel för godtycklig diskriminering eller innefatta en förtäckt begränsning av handeln mellan medlemsstaterna.

Rådets direktiv 90/427/EEG av den 26 juni 1990 om avelsmässiga och genealogiska villkor för handel med hästdjur inom gemenskapen anger de avelsmässiga och genealogiska villkoren för handeln med hästdjur inom gemenskapen och deras sperma, ägg och embryon.

Kapitel 4 Domstolsprocessen

EU-kommissionen väckte den 11 maj 2005 talan vid Europeiska gemenskapernas domstol mot Sverige. EU-kommissionen yrkade att domstolen skulle fastställa

- i första hand, att Sverige genom att i sin nationella rättsordning uppställa krav på att en hingst skall vara avelsvärderad i Sverige för att få användas till avel med andra ston än hingstägarens egna, har underlåtit att uppfylla sina skyldigheter enligt artikel 3 i rådets direktiv 90/427/EEG av den 26 juni 1990 om avelsmässiga och genealogiska villkor för handel med hästdjur inom gemenskapen,
- i andra hand, att Sverige genom att i sin rättsordning uppställa ett krav på att en hingst skall vara avelsvärderad i Sverige för att få användas till avel med andra ston än hingstägarens egna, har underlåtit att uppfylla sina skyldigheter enligt artikel 28 i EG-fördraget.

EU-kommissionen har bl.a. anfört att det svenska kravet på att en hingst måste vara avelsvärderad i Sverige för att få användas i avel med andra ston än hingstägarens egna utgör en begränsning av

handeln med hästdjur inom gemenskapen och att Sveriges krav på avelsvärdering av hingstar synes vara att syfta till att förbättra den aktuella rasens egenskaper, snarare än att skydda hästdjurs hälsa och liv.

EU-kommissionen anför i ett s.k. motiverat yttrande 23/07/2003 att kravet på att en hingst skall vara avelsvärderad i Sverige för att få användas till avel med andra ston än hingstägarens egna inte i något fall kan betraktas som en ”metod för avelsvärdering”. Det är enbart ett diskriminerande krav som utgör en begränsning av handeln, både i fråga om djur från andra medlemsstater och djur från Sverige som avlats i enlighet med principer som fastställts av stambokförande organisationer med säte i en annan medlemsstat.

Sverige har i svaromål den 17 juni 2005 till domstolen medgett att Sverige inte har uppfyllt sina skyldigheter enligt artikel 3 i rådets direktiv 90/427/EEG om avelsmässiga och genealogiska villkor för handel med hästdjur inom gemenskapen genom att i sin nationella rättsordning uppställa ett krav på att en hingst skall vara avelsvärderad i Sverige för att få användas till avel med andra ston än hingstägarens egna. Sverige betonar i svaromålet att det är angeläget för den svenska regeringen att djurskyddet beaktas vid avel med hästar. Regeringen medger dock att de svenska bestämmelserna är alltför långtgående och innehåller element som kan anses vara motiverade av andra hänsyn än hänsynen till djurs liv och hälsa.

Kapitel 5 Avelsvärdering

5.1 Bakgrund

På 1920-talet fanns i Sverige totalt ca 700 000 hästar. I dag finns ca 283 000 hästar i landet. Syftet med hästavel har med tiden också förändrats och anpassats till vår faktiska användning av hästen. För bara 75 år sedan var hästen nödvändig både i det dagliga arbetet i jord- och skogsbruket och för transporter samtidigt som den utgjorde en del av den svenska armén. Det är därför naturligt att staten hade ett stort intresse av hästavel i syfte att ta fram en för bl.a. försvaret duglig häst.

År 1985 upphävdes lagen om hingstbesiktningstvång och ersattes med lagen (1985:342) om kontroll av husdjur. Kravet på avelsvärdering behölls men ansvaret för avelsvärderingen flyttades över från staten till hästorganisationerna. Samtidigt tog staten bort kravet på att en hingst vid avelsvärdering skulle uppnå en viss kvalitet.

Staten har därefter inte ställt något krav på hingstens kvalitet i avelsvärderingen utan det enda krav som behölls fram till den 1 december 2005 innebar att hingstar som skulle verka i avel med andra ston än hingstägarens egna skulle vara avelsvärderade i Sverige. Numera finns inget statligt krav på att hingstar skall vara avelsvärderade för att få användas till avel.

Den svenska avelsvärderingen utförs av privata avelsorganisationer som har godkänts av Statens jordbruksverk för sådan verksamhet. I Sverige finns fyra sådana godkända avelsorganisationer: Svensk Galopp (SG), Svenska Hästavelsförbundet (SH), Svenska Islandshästförbundet (SIF) och Svenska Travsportens Centralförbund (STC).

5.3 Djursjukdata

Enligt Jordbruksverkets föreskrifter (SJVFS 1998:38) om journalföring och uppgiftslämnande m.m. skall en veterinär föra journal i direkt anslutning till konsultationen. Journalen skall innehålla uppgifter om bl.a. djurslag, djurets kön, diagnos, typ av behandling och veterinärens namn.

Med djursjukdata avses de uppgifter som Jordbruksverket samlar in från veterinärernas journaler. Djursjukdata som förs hos Jordbruksverket grundar sig således på veterinärernas inrapportering av viss journalinformation till Jordbruksverket.

5.4 Ärftliga defekter

En ärftlig defekt kan bero på en enskild gen, som kan vara antingen recessiv eller dominant. En del av dessa defekter kan man i dag göra DNA-tester för och klargöra om djuret är bärare av defektanlaget eller ej. Om miljön samtidigt spelar en roll för en sådan defekts uppkomst kan man kalla den en "genetiskt eller ärftligt betingad defekt". Den kan då i olika hög grad bero på genen respektive miljö.

Jag använder mig av begreppet "ärftliga defekter" för att klargöra att mina förslag syftar till att fånga upp de ärftliga defekter som man med stor sannolikhet kan säga att det just är arvet som åstadkommit defekten.

Överväganden och förslag

Kapitel 6 Förbud mot att använda vissa hästar till avel

6.1 Behov av ökad kunskap om ärftliga defekter

Staten skall genom lagar, förordningar och föreskrifter ge förutsättningar för att upprätthålla ett gott djurskydd i landet. Utgångspunkten för statens engagemang i hästavelsfrågor bör enligt min mening vara att tillhandahålla ett regelverk som skall skydda hästars liv och hälsa och värna om ett gott djurskydd. Den regelförändring som gjorts på hästavelsområdet är att det inte längre ställs krav från statens sida på att en hingst skall vara avelsvärderad för att få användas till avel med andra ston än hingstägarens egna. Kraven på hästars skötsel och miljö finns dock oförändrat kvar i djurskydds-författningarna.

Sammantaget utgör de regler som vi har i dag på djurskyddsområdet enligt min mening en bra grund för att upprätthålla en god djurhälsa hos hästar även om kravet i författning på obligatorisk avelsvärdering i Sverige av hingstar har tagits bort.

Även om skötseln av hästar och miljön är de faktorer som dominerar när det gäller hästars hälsotillstånd så bidrar också ärftliga faktorer till hästars hälsotillstånd. Tyvärr vet vi mycket lite om hästens genupsättning (genom). Det beror på att man inte ens påbörjat en kartläggning av hästens genupsättning. Det är enligt min mening olyckligt. Så länge det fattas mycket av grundforskning på ett område finns en uppenbar risk för att även den tillämpade forskningen blir tillbakasatt.

Regelverket tillåter endast att avel bedrivs med hästar som inte har ärftliga defekter som medför lidande för avkomman. Vi har dock enligt vad jag har erfarit dålig kunskap om vilka sådana svåra missbildningar och defekter som är ärftliga. Bilagan till Djurskyddsmyndighetens föreskrifter om avelsarbete innehåller värdeomdömen vilket medför att den enligt min mening inte är så preciserad att den enkelt och rättvist kan tillämpas i praktiken. Det finns även delade meningar om huruvida de i bilagan angivna defekterna verkligen är ärftliga. Det har således rått en stor osäkerhet på området. Det har enligt min mening varit mycket svårt för den enskilde hästägaren att veta om hans eller hennes häst enligt författning varit tillåten eller förbjuden att använda till avel.

Det är enligt min mening således viktigt att öka kunskapen om ärftliga defekter hos häst så att vi får bättre kännedom om vilka

svåra ärftliga defekter som överförs till nästa generation och som vetenskapligt kan konstateras vara ärftliga och medföra lidande för avkomman. Det är också viktigt att vi inventerar nuvarande kunskap om vilka ärftliga missbildningar och anlag som är så allvarliga att de skall medföra att en häst inte får användas till avel. Det är därför enligt min mening angeläget att vi som ett första steg sammanställer nuvarande kunskap på området. Därefter föreslår jag att vi genom ökad forskning på området skaffar oss ytterligare kunskap om sådana missbildningar och anlag som är så allvarliga att de skall medföra ett förbud mot att använda en häst till avel.

Jag föreslår därför att det utförs en vetenskaplig utredning med syfte att sammanställa och fastställa de ärftliga missbildningar och defekter som vi i dag känner till och som utgör ett hot mot hästars liv och hälsa och som enligt en vetenskaplig bedömning bör medföra att en häst inte får användas för reproduktion. Utredningen bör utses av och tillsättas av Djurskyddsmyndigheten.

Jag har blivit upplyst om att flera ärftliga missbildningar/anlag som medför lidande för avkomman förekommer i större utsträckning hos vissa hästraser. Det kan därför finnas anledning att i den av mig föreslagna utvärderingen särskilt ange vissa missbildningar eller anlag kopplade till vissa hästraser. Det kan vidare konstateras att olika hästraser har olika temperament. Arvbarheten vet vi inte i dag. Utredningen bör därför för framtida forskning även överväga om olika typer av lynnesfel kan vara ärftligt betingade och vara av sådan art att de bör innebära att en häst inte får användas i avel.

Det är också enligt min mening viktigt att de missbildningar/anlag som anges i bilagan till Djurskyddsmyndighetens föreskrifter om avelsarbete så långt möjligt är preciserade så att den blir lätt att tillämpa för veterinärerna. Eftersom det är förbjudet att använda dessa hästar i avel är det också av yttersta vikt att författningen kan förstås av de konsumenter som den vänder sig till nämligen hingstägare, stoägare och köpare av avkommor. Bilagan till Djurskyddsmyndighetens föreskrifter om avelsarbete skall enligt mitt förslag endast innehålla sådana ärftliga missbildningar och defekter som vi i dag vet är ärftliga och därför innebär att hästen inte skall få användas till avel.

Jag föreslår att den av mig föreslagna utredningen fortsätter sitt arbete även efter det att den sammanställt befintlig kunskap om ärftliga missbildningar. Jag föreslår därför att utredningen efter det att den gjort den av mig föreslagna sammanställningen arbetar vidare i form av en permanent arbetsgrupp. Jag föreslår även att den permanenta arbetsgruppen utses av och knyts till Djurskyddsmy-

digheten. För att kontinuerligt kunna följa upp kunskapen om ärftliga missbildningar föreslår jag att arbetsgruppen årligen gör en uppföljning och sammanställning av de vetenskapliga rönen om ärftliga missbildningar på hästar.

Jag föreslår även att den av mig föreslagna arbetsgruppen undersöker och belyser om andra sjukdomar än ärftliga defekter bör vara rapporteringspliktiga och/eller bör anmälas till näringsorganisationer. Arbetsgruppen bör enligt min mening i en förlängning även överväga vad som i framtiden skall rapporteras av veterinärer till Statens jordbruksverk i fråga om missbildade eller dödfödda föl.

6.2 Ökad hästforskning

Avel med hästar som inte bär på allvarliga ärftliga defekter är en av grunderna för att kunna föda upp friska hästar. Den av mig föreslagna utvärderingen kommer att samla den information som vi har i dag och bör därefter utgöra en god grund för framtida forskning på området. Jag föreslår att staten markerar vikten av denna forskning genom att Djurskyddsmyndigheten av de medel som myndigheten anvisar till olika forskningsprojekt prioriterar forskning som syftar till att förbättra vår kunskap om allvarliga ärftliga defekter hos häst.

Den 4 januari i år presenterade regeringen en satsning på hästnäringen i Sverige. Femton miljoner kronor satsas på åtgärder för att stimulera och utveckla företagande, forskning inom hästområdet och ridning. Ett forskningsområde som enligt min mening i detta sammanhang bör prioriteras är forskning som syftar till att kartlägga hästens genuppsättning (genom) vilket skulle vara en värdefull bas för framtida hästforskning.

Regeringens satsning innebär också att Jordbruksverket av de 15 miljoner kronorna får 6 miljoner kronor som skall användas till att främja livskraftigt hästföretagande. Det vore enligt min mening värdefullt om en del av dessa pengar kunde användas till utbildning och informationsinsatser som ökar kunskapen hos företagarna om, och betonar vikten av, att ha friska och sunda hästar i olika hästföretag. Friska hästar och hästar som är lämpade för sina uppgifter är enligt min mening grunden för att kunna driva ett effektivt och lönsamt hästföretag.

6.3 Skyldighet för veterinär att anmäla vissa ärftliga missbildningar och defekter hos häst

Jag har haft kontakt med olika experter och de har upplyst mig om att de flesta av de viktigaste ärftliga missbildningarna/defekterna som medför lidande för djuret oftast föranleder konsultation av veterinär. Vissa missbildningar som är ärftliga syns dock inte på en häst utan uttrycks först hos fölet. I vissa fall kan den ärftliga missbildningen medföra att ett föl dör i samband med födseln. I sådana fall kan en hästägare göra sig av med fölet utan att det kommer till veterinärs kännedom. Jag förutsätter dock att det i de allra flesta fall är ett stort avbräck för den stoägare som drabbas av ett dödfött föl. Jag bedömer därför att de allra flesta stoägare kommer att konsultera veterinär för att få reda på orsaken till att fölet dött.

Alla föl som dör kommer dock troligen inte att rapporteras. För att få en tillförlitlig kunskap om så många som möjligt av föl som har dött, bör avelsföreningen eller respektive rasförening informera uppfödarna om vikten av att uppfödare lämnar uppgifter till avelsföreningen eller rasföreningen om ett föl har dött. I sammanhanget bör även uppfödarna informeras om vikten av att det sker en rapportering av döda föl för att i framtiden kunna ha en så frisk hästras som möjligt. Ett eventuellt system för uppfödarna att rapportera döda föl till avelsförening eller rasförening bör dock enligt min mening vara en uppgift för respektive organisation att besluta om.

När en sådan ärftlig missbildning på häst, som anges i bilagan till Djurskyddsmyndighetens föreskrifter om avelsarbete, har konstaterats av en veterinär är det viktigt att dessa uppgifter finns samlade någonstans så de finns tillgängliga för forskning och för övervakning av hästares hälsotillstånd. Jag föreslår att det inom ramen för djursjukdata förs in en rapporteringsplikt för veterinärer i de fall en veterinär kan konstatera en sådan ärftlig missbildning/defekt på häst som anges i bilagan till Djurskyddsmyndighetens föreskrifter (DFS 2004:22) om avelsarbete och som även innebär att hästen inte får användas i avelsverksamhet.

Rapporteringsplikten skall gälla för alla veterinärer oavsett om de är privatpraktiserande eller offentligt anställda. Av veterinärens rapport skall framgå vilken ras som hästen tillhör och vilken ärftlig missbildning som hästen i fråga har. Det innebär att det kommer att finnas datauppgifter hos Jordbruksverket om antalet hästar som har konstaterats ha allvarliga ärftliga defekter.

6.4 Utökad rapporteringsskyldighet i författning

I Jordbruksverkets föreskrifter (SJVFS 1998:38) om journalföring och uppgiftslämnande m.m. finns i dag bestämmelser om såväl veterinärens som djurägarens skyldighet att föra journal. Vidare finns bestämmelser om veterinärs skyldighet att rapportera vissa uppgifter om bl.a. diagnoser till Jordbruksverket. Själva djursjuk-datarapporteringen skall veterinären göra i olika hög grad beroende på vilket djurslag som avses. Rapportering i fråga om hästar krävs i dag endast för behandling av hästar med antibakteriella läkemedel för systemiskt bruk eller läkemedel som innehåller hormonella substanser som tillsammans med diagnoserna skall rapporteras månadsvis, individuellt, till Jordbruksverket. Vid andra behandlingar på häst behöver endast summan av antalet behandlingar rapporteras årligen. I dessa fall behöver inga uppgifter rapporteras om diagnos eller läkemedelsföreskrivning.

För att i framtiden ha bättre kännedom om förekomsten av ärftliga defekter på häst och samtidigt få ett värdefullt underlag för statistik och forskning på området föreslår jag att veterinärernas rapporteringsskyldighet i fråga om häst utökas.

Jag vill hänvisa till förslaget till ändring i lagen (1992:1683) om provtagning på djur som lämnas i betänkandet (SOU 2005:74) Nytt djurhälsoregister – bättre nytta och ökad säkerhet. I det betänkandet föreslås en ny 3 b § i lagen om provtagning av djur som anger att en veterinär som vid en förrättning vidtar eller föreskriver åtgärder i samband med undersökning eller behandling i syfte att förebygga, påvisa, lindra eller bota sjukdom, skada eller därmed jämförligt tillstånd hos djur, skall i den utsträckning som regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer, rapportera förrättningen. Enligt förslaget i betänkandet (SOU 2005:74) får rapporteringsskyldigheten avse bl.a. diagnos och regeringen föreslås få meddela föreskrifter om omfattningen av rapporteringsskyldigheten. Vidare föreslås i betänkandet (SOU:2005:74) att regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om insamling, bearbetning och registrering av de uppgifter som rapporteras.

I betänkandet (SOU 2005:74) föreslås även en ändring av förordningen (1998:134) om provtagning på djur m.m. I en ny 3 a § föreslås bl.a. att sådan rapporteringsskyldighet som avses i 3 b § lagen om provtagning på djur, m.m. får omfatta enligt punkt 2 förrättningar som avser behandling av häst med antibakteriella läkemedel för allmänbehandling eller läkemedel som innehåller hormo-

nella substanser. Jordbruksverket får enligt förslaget meddela föreskrifter om vad veterinär skall iaktta i fråga om rapporteringen. Vidare föreslås i betänkandet (SOU 2005:74) att Jordbruksverket skall föra ett automatiserat register över de inrapporterade uppgifterna. Registret får användas för sjukdoms- och läkemedelsövervakning, uppföljning, utvärdering och kvalitetssäkring av djurens hälso- och sjukvård, forskning och epidemiologiska undersökningar samt för framställning av statistik.

Jag föreslår att den i betänkandet (SOU 2005:74) föreslagna rapporteringsskyldigheten i 3 a § punkt 2 förordningen om provtagning på djur utökas till att även avse diagnos av ärftlig defekt hos häst. Jag föreslår att Jordbruksverket i förordningen ges möjlighet att meddela föreskrifter om vad veterinär skall iaktta i fråga om rapportering av ärftliga defekter hos häst.

Enligt mitt förslag kommer inrapporterade fall av olika allvarliga ärftliga defekter som kan medföra lidande för en häst att finnas samlad i Djursjukdatabasregistret. Med utgångspunkt av uppgifterna i registret kan Jordbruksverket t.ex. årligen sammanställa statistik över defekter som veterinärer har rapporterat in till registret. Eftersom jag föreslår att det skall göras en rapportering av defekt kopplat till hästras så kommer förändringar av förekomst av viktiga ärftliga defekter inom de olika hästraserna att kunna utläsas av statistiken. Den av mig föreslagna utökade inrapporteringen av veterinär till djursjukdata innebär att uppgifterna kan användas för att få en samlad bild av förekomst av inrapporterade ärftliga defekter hos häst. Djursjukdatabasen kommer med den av mig föreslagna utökade rapporteringsskyldigheten för veterinärer av allvarliga ärftliga defekter hos häst att även utgöra ett värdefullt underlag för forskning på ärftliga sjukdomar hos häst.

6.5 Tillsyn

Om det av djursjukdata kan avläsas att en missbildning inom en hästras ökar procentuellt bör Jordbruksverket meddela Djurskyddsmyndigheten om förändringen. Djurskyddsmyndigheten bör i dessa fall meddela avelsorganisationerna och respektive rasförening om förändringar som kan avläsas för aktuell hästras. Djurskyddsmyndigheten bör när de får information från Jordbruksverket om en ökad förekomst av en viss ärftlig missbildning även informera de lokala tillsynsmyndigheterna om den ökade förekomsten. Detta bör medföra en ökad uppmärksamhet efter den

ärfrliga defekten i den löpande tillsynen av hästar enligt djurskyddsförfattningarna.

Framför allt ligget det, som jag kan se det, i avelsorganisationernas och respektive rasförenings intresse att främja friska och sunda hästar inom respektive ras. Ett viktigt hjälpmedel i det avseendet är, enligt min mening, den s.k. språngrullan och fölregistreringen som förs av avelsorganisationerna. Med hjälp av dessa kan organisationerna kontrollera och följa upp fertilitet, dödfödda föl och missbildningar m.m. Det bör därför enligt min mening finnas en god förutsättning för marknaden att komma till rätta med problem på dessa områden.

Den av mig föreslagna modellen ger enligt min mening möjlighet att på ett tillfredsställande sätt ta till vara djurskyddet och vara ett medel för att skydda hästars liv och hälsa när det avser ärfrliga missbildningar eller defekter som kan medföra lidande för djuren.

Att staten tagit bort kravet i författning på att en hingst skall vara avelsvärderad i Sverige för att få användas till avel innebär inte att all avelsvärdering upphör. Det finns fortfarande möjlighet för organisationer att anordna avelsvärderingar och jag har erfarit att de olika avelsorganisationerna även i fortsättningen kommer att utföra avelsvärderingar.

Det nya systemet blir friare genom att uppfödarna kan välja vilken hingst de vill använda till sina ston. En hingst som är avelsvärderad i ett EU-medlemsland skall anses vara avelsvärderad i alla medlemsländer.

Som jag ser det kommer det i framtiden att efterfrågas mer information av olika slag. Det är i första hand en fråga som berörda organisationer själva bör ta hand om. STC har t.ex. vidtagit olika informationsåtgärder och beslutat om ett nytt system för avelsvärdering. Jag har också blivit upplyst om att organisationen kommer att informera berörda hästägare om vad det nya systemet innebär. Information kommer enligt uppgift att finnas tillgänglig på STC:s hemsida och kommer även att distribueras. SH har infört ett liknande system.

Enligt min mening är det viktigt att alla uppfödare på ett enkelt sätt kan få uppgift om vad olika "avelsvärderingar" verkligen innebär. Sådana uppgifter kommer enligt vad jag har erfarit att kunna fås från respektive avelsorganisation. Det är viktigt att komma ihåg att stoägaren, konsumenten i dessa fall, kan och enligt min mening bör ställa vissa krav på den hingst som stoägaren skall använda till sina ston.

Författningsförslag

1 Förslag till lag om ändring i lagen (1992:1683) om provtagning på djur m.m.

Härigenom föreslås i fråga om lagen (1992:1683) om provtagning på djur, m.m.

dels att 1 och 7 §§ skall ha följande lydelse,

dels att det i lagen skall införas en ny paragraf, 3 b § av följande lydelse.

Nuvarande lydelse

*Föreslagen lydelse i betänkande
Nytt djurhälsoregister – bättre
nytta och säkerhet (SOU
2005:74)*

1 §

Denna lag avser

1. kartläggning och kontroll av smittsamma sjukdomar,
2. kontroll av vissa ämnen och rests substanser i djur och djurprodukter,
3. märkning och registrering av djur,
4. åtgärder för att förebygga och lindra spridning av smittsamma djursjukdomar.

*5. övervakning och kontroll av
djurehälsa.*

Vad som sägs i denna lag om djursjukdomar gäller även förekomsten av smittsamma ämnen hos djur.

3 b §

*En veterinär som vid en för-
rättning vidtar eller förskriver*

åtgärder i samband med undersökning eller behandling i syfte att förebygga, påvisa, lindra eller bota sjukdom, skada eller därmed jämförligt tillstånd hos djur, skall, i den utsträckning som regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer, rapportera förrättningen.

Rapporteringskyldigheten får avse

- 1. diagnos,*
- 2. vidtagen eller föreskriven åtgärd,*
- 3. läkemedel som förskrivits eller använts.*

Regeringen meddelar föreskrifter om omfattningen av rapporteringskyldigheten.

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om insamling, bearbetning och registrering av de uppgifter som rapporteras.

7 §

Om inte regeringen föreskriver något annat, utövar Statens jordbruksverk tillsynen över att föreskrifter meddelade med stöd av 2 och 4–6 §§ följs. Detsamma gäller beslut meddelade med stöd av 2, 4 eller 4 a–4 c §. Jordbruksverket får överlåta åt länsstyrelsen att utöva viss tillsyn inom länet. Verket får också överlåta åt en kommun att inom kommunen kontrollera att föreskrifter eller beslut meddelade med stöd av 4 c eller 6 § följs.

En tillsynsmyndighet får meddela de förelägganden och

Om inte regeringen föreskriver något annat, utövar Statens jordbruksverk tillsynen över att föreskrifter meddelade med stöd av 2, 3 b och 4–6 §§ följs. Detsamma gäller beslut meddelade med stöd av 2, 4 eller 4 a–4 c §. Jordbruksverket får överlåta åt länsstyrelsen att utöva viss tillsyn inom länet. Verket får också överlåta åt en kommun att inom kommunen kontrollera att föreskrifter eller beslut meddelade med stöd av 4 c eller 6 § följs.

En tillsynsmyndighet får meddela de förelägganden och

förbud som behövs för att föreskrifter som har meddelats med stöd av 2 och 4–6 §§ skall följas. Detsamma gäller beslut meddelade med stöd av 2, 4 eller 4 a–4 c §. I beslut om föreläggande eller förbud får tillsynsmyndigheten sätta ut vite.

Det som sägs i första och andra styckena om tillsyn över efterlevnaden av föreskrifter eller beslut som har meddelats med stöd av denna lag gäller också för tillsyn över efterlevnaden av de EG-bestämmelser som avses i 1 a §.

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om hur tillsynen skall bedrivas.

förbud som behövs för att föreskrifter som har meddelats med stöd av 2, 3 b och 4–6 §§ skall följas. Detsamma gäller beslut meddelade med stöd av 2, 4 eller 4 a–4 c §. I beslut om föreläggande eller förbud får tillsynsmyndigheten sätta ut vite.

2 Förslag till ändring i förordningen (1998:134) om provtagning på djur, m.m.

Härigenom föreslås att det i förordningen (1998:134) om provtagning på djur, m.m. skall införas en ny paragraf, 3 a § av följande lydelse.

Nuvarande lydelse

*Föreslagen lydelse i betänkande
Nytt djurhälsoregister – bättre nytta och säkerhet (SOU 2005:74)*

3 a §

Sådan rapporteringskyldighet som avses i 3 b § lagen (1992:1634) om provtagning på djur, m.m. får omfatta

1. samtliga förrättningar som avser nötkreatur, får, getter, renar, svin, fjäderfän och hägnat vilt,

2. förrättningar som avser behandling av häst med antibakteriella läkemedel för allmänbehandling eller läkemedel som innehåller hormonella substanser.

Jordbruksverket får meddela föreskrifter om vad veterinär skall iakttä i fråga om rapporteringen.

Jordbruksverket skall föra ett automatiserat register över de inrapporterade uppgifterna. Registret får användas för sjukdoms- och läkemedelsövervakning, uppföljning, utvärdering och kvalitetssäkring av djurens hälso- och sjukvård, forskning och epidemiologiska undersökningar samt för framställning av statistik.

Föreslagen lydelse

3 a §

Sådan rapporteringsskyldighet som avses i 3 b § lagen (1992:1634) om provtagning på djur, m.m. får omfatta

1. samtliga förrättningar som avser nötkreatur, får, getter, renar, svin, fjäderfän och hägnat vilt,

2. förrättningar som avser diagnos av ärftlig defekt hos häst, förrättningar som avser behandling av häst med antibakteriella läkemedel för allmänbehandling eller läkemedel som innehåller hormonella substanser.

Jordbruksverket får meddela föreskrifter om vad veterinär skall iakta i fråga om rapporteringen.

Jordbruksverket skall föra ett automatiserat register över de inrapporterade uppgifterna. Registret får användas för sjukdoms- och läkemedelsövervakning, uppföljning, utvärdering och kvalitetssäkring av djurens hälso- och sjukvård, forskning och epidemiologiska undersökningar samt för framställning av statistik.

3 Förslag till lag om ändring i lagen (1994:844) om behörighet att utöva veterinäryrket

Härigenom föreslås att 9 § lagen (1994: 844) om behörighet att utöva veterinäryrket skall ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

*Föreslagen lydelse i betänkande
Nytt djurhälsoregister – bättre
nytta och säkerhet (SOU
2005:74)*

9 §

En veterinär får inte obehörigen röja eller utnyttja vad veterinären i sin yrkesutövning har fått veta om enskildas affärs- eller driftsförhållanden.

*Som obehörigt röjande anses
inte att någon fullgör sådan upp-
giftsskyldighet som följer av lag
eller förordning.*

I det allmännas verksamhet gäller bestämmelserna i sekretesslagen (1980:100).

1 Utredningens uppdrag och arbete

1.1 Utredningsuppdraget

Regeringen beslutade den 19 maj 2005 om utredningens uppdrag genom kommittédirektiv (dir. 2005:57), bilaga 1.

Enligt direktiven skall utredningen analysera hur djurskyddet bör beaktas vid hästavel. Som en del i det arbetet skall utredaren undersöka och analysera effekterna av det nuvarande avelsvärderingssystemet på djurskyddet och djurhälsan. Om analysen visar att det även i framtiden finns behov av reglering i författningar, utöver nuvarande bestämmelser i djurskyddslagstiftningen, för att tillgoda djurskyddet skall utredaren lämna förslag på hur denna reglering skall se ut. Enligt direktiven skall utredningen även lämna förslag på hur tillsynen över bestämmelserna bör organiseras.

Utredningen skall vidare enligt direktiven lämna förslag på hur bestämmelserna i rådets direktiv 90/428/EEG av den 26 juni 1990 om handel med hästdjur som är avsedda för tävlingar och om villkor för deltagande i tävlingar (EGT L 224, 18.8. 1990 s. 60, Celex 31990L0428) skall genomföras i svensk författning. Utredningen skall vidare lämna en bedömning av hur tillsynen över bestämmelserna i direktivet bör organiseras.

Utredningen skall redovisas, när det gäller djurskydd vid hästavel, senast den 31 januari 2006 och i övriga delar den 20 juni 2006.

1.2 Utredningens arbete

För att få synpunkter och möjlighet att diskutera frågor som ingår i utredningsuppdraget har utredningen knutit till sig en referensgrupp.

Referensgruppen har bestått av representanter för Jordbruksdepartementet, Kommerskollegium, Statens jordbruksverk, Djurskyddsmyndigheten, Avelsföreningen För Den Svenska Varmblodiga Hästen (ASVH), Avelsföreningen För Den Svenska Varmblodiga Travhästen (ASVT), Svensk Galopp (SG), Svenska Hästavelsförbundet (SH), Svenska Travsportens Centralförbund (STC), Sveriges Veterinärförbund och Veterinärer i Sverige. Utredningen har haft särskilda möten med referensgruppen.

Under utredningsarbetet har även kontakter tagits med bl.a. andra experter på genetik och avelsfrågor såsom professorn Jan Philipsson och docenten Anders Darenius. Utredningen har även medverkat vid STC:s seminarium i september 2005 om hästavel-frågor.

2 Gällande svenska bestämmelser

2.1 Avelsvärdering

Den statliga regleringen av avelsfrågor i fråga om hästar finns i följande författningar:

Lagen (1985:342) om kontroll av husdjur m.m. som syftar till att främja animalieproduktionen och djurs lämplighet för avel i näringsverksamhet samt att förebygga sjukdomar hos djur. I lagens 2 § 2 st. bemyndigas regeringen att meddela föreskrifter om att hingstar får användas till avel endast om de har avelsvärderats.

I förordningen (1985:343) om kontroll av husdjur bemyndigas Statens jordbruksverk att ge organisationer på jordbruksnäringens område eller andra sammanslutningar rätt att anordna kontroll som syftar dels till att främja animalieproduktionen och djurs lämplighet i avel i näringsverksamhet, dels till att förebygga sjukdomar hos djur. Innan kontrollen anordnas skall Jordbruksverket godkänna plan och riktlinjer för verksamheten. Föreskrifter för kontrollen meddelas av Jordbruksverket.

Förordningen (1985:343) om kontroll av husdjur har från den 1 december 2005 ändrats. Ändringen innebär att Jordbruksverkets bemyndigande att föreskriva att hingstar endast får användas till avel om de har avelsvärderats, har tagits bort.

Jordbruksverkets föreskrifter (SJVFS 1994:82) om hästdjur som används till avel och om identifiering av hästdjur innehöll fram till den 1 december 2005 ett krav på att en hingst skall vara avelsvärderad i Sverige för att få användas till avel med andra ston än hingstägarens egna. En avelsvärdering som gjorde det möjligt att använda en hingst i avelsverksamhet skulle enligt författningen anses ha skett när individprovningen var avslutad eller om hingsten endast var avkommeprövad, när den provningen var avslutad och ett avelsvärderingsbevis utfärdats enligt föreskrifterna. Vidare fanns i föreskrifterna vissa regler för avelsvärdering. Ett avelsvärde för en

häst skulle beräknas enligt olika i författningen angivna metoder (individprovning eller avkommeprovning).

Jordbruksverket har således från den 1 december 2005 i Statens jordbruksverks föreskrifter (SJVFS 2005:71) om ändring i Statens jordbruksverks föreskrifter (SJFS 1994:82) om hästdjur som används till avel och om identifiering av hästdjur, upphävt det statliga kravet på avelsvärdering av hingstar som används till avel med andra ston än hingstägarens egna. Det innebär att det inte längre är olagligt att använda en icke avelsvärderad hingst till avel.

Jordbruksverket upplyser på sin hemsida bl.a. om att ansvaret för eventuell avelsvärdering överförs på avels- och rasorganisationerna. Jordbruksverket upplyser vidare om att det är rasföreningarna som själva får bestämma om de vill fortsätta med avelsvärdering, på vilket sätt hästarna skall selekteras, hur stamboken skall indelas och vilka avelsvärderingsmetoder som skall användas i syfte att förbättra rasen. Jordbruksverket upplyser vidare om att en rasförening kan välja att enbart härstamningsregistrera och stambokföra hästar.

2.2 Djurskyddsbestämmelser

Enligt 12 § djurskyddslagen (1988:534) får regeringen eller efter regeringens bemyndigande Djurskyddsmyndigheten meddela föreskrifter om villkor för eller förbud mot bl.a. avel med sådan inriktning som kan medföra lidande för djuren eller påverka djurens naturliga beteenden.

I 29 § 2 st. djurskyddsförordningen (1988:539) anges att avel med sådan inriktning att den kan medföra lidande för djuren är förbjuden. Närmare föreskrifter om förbudet meddelas av Djurskyddsmyndigheten.

Med stöd av förordningen har Djurskyddsmyndigheten meddelat föreskrifter (DFS 2004:22) om avelsarbete. I föreskrifternas 3 § anges bl.a. att hästar som visat sig nedärva letalanlag, defekter eller andra egenskaper som medför lidande för avkomman eller negativt påverkar avkommans naturliga beteende eller som med stor sannolikhet nedärver sådana anlag, defekter eller egenskaper, inte får användas för reproduktion. En förteckning över sådana letalanlag, defekter och ärftliga egenskaper finns i en bilaga till föreskrifterna. Förbudet gäller dock även andra ärftliga egenskaper än de som anges i bilagan om de medför lidande eller onaturligt beteende hos avkomman.

Bland annat hästar får heller inte enligt 3 § i föreskrifterna användas för reproduktion om det visat sig att djuret med stor sannolikhet nedärver disposition för hög frekvens konstaterade sjukdomsfall, förlossningssvårigheter eller dödlighet hos avkomman i samband med födsel.

Ett avelsdjur som genom sin härstamning eller genom sina egenskaper kan förmodas vara bärare av ärftliga anlag eller defekter som anges i första och andra stycket, och för vilka frihet kan bevisas med tester, får användas i avelsarbete under förutsättning att sådana tester med frikännande resultat har genomförts.

De letalanlag, defekter och övriga anlag med ärftlig bakgrund som avses i 3 § första stycket Djurskyddsmyndighetens föreskrifter om avelsarbete anges för häst nedan.

Organ/organsystem	Missbildning/anlag
<i>Enkla isolerade defekter</i>	
Skalle	Allvarliga bettfel (över- eller underbett)
<i>Rörelseapparaten</i>	Allvarliga problem i skelett, leder muskler och hovar
<i>Centralt nervsystem</i>	
Lillhjärnan	Cerebellär hypoplasi
<i>Hud</i>	Helalbinism
	Man- och svansskorv med kroniskt förlopp
<i>Könsorgan</i>	Kryptorkism
	Testiklar med kraftiga skillnader i storlek och konsistens
	Pungbräck (Hernia inguinalis)
<i>Luftvägar</i>	Struppipning (Hemiplegia laryngis)

3 Gällande EG-bestämmelser

3.1 Artiklarna 28 EG, 29 EG och 30 EG

I **artikel 28** i EG-fördraget anges att kvantitativa importrestriktioner samt åtgärder med motsvarande verkan skall vara förbjudna mellan medlemsstaterna och i **artikel 29** i EG-fördraget anges att kvantitativa exportrestriktioner samt åtgärder med motsvarande verkan skall vara förbjudna mellan medlemsstaterna.

Bestämmelserna i artiklarna 28 och 29 hindrar dock inte enligt **artikel 30** i EG-fördraget sådana förbud mot eller restriktioner för import, export eller transitering som grundas på hänsyn till intresset att skydda bl.a. djurs liv och hälsa. Sådana förbud eller restriktioner får dock inte utgöra ett medel för godtycklig diskriminering eller innefatta en förtäckt begränsning av handeln mellan medlemsstaterna.

3.2 Rådets direktiv 90/427/EEG

Rådets **direktiv 90/427/EEG** av den 26 juni 1990 om avelsmässiga och genealogiska villkor för handel med hästdjur inom gemenskapen anger de avelsmässiga och genealogiska villkoren för handeln med hästdjur inom gemenskapen och deras sperma, ägg och embryon.

I **artikel 3** anges att handel med hästdjur och deras sperma, ägg och embryon inom gemenskapen inte får förbjudas eller begränsas på andra avelsmässiga grunder än de som följer av tillämpningen av direktivet. Nationella bestämmelser, som dock måste följa de allmänna reglerna i fördraget, skall gälla för handel inom gemenskapen med registrerade hästdjur och deras sperma, ägg och embryon i avvaktan på att de relevanta gemenskapsbeslut som avses i artiklarna 4 och 8 träder i kraft.

I artikel 4 anges följande

- a. Då de beslut som avses i punkt 2 fattas skall följande principer beaktas.
  - a) Erkännande eller godkännande av organisationer och föreningar som för eller upprättar stamböcker skall vara beroende av om de principer följs som har fastställts av den organisation eller förening som för stamboken för rasens ursprung.
  - b) Villkoren för införande eller registrering i stamböcker skall fastställas på grundval av rasens särdrag och i synnerhet då det gäller vissa fullblodshästar på grundval av behovet av att reglera införande och registrering av hästdjur som tillkommit genom artificiella reproduktionsmetoder.
2. Kommissionen skall enligt förfarandet i artikel 10 och i överensstämmelse med principerna i punkt 1 uppställa
  - a) villkor för godkännande eller erkännande av de organisationer eller föreningar som för eller upprättar stamböcker,
  - b) villkor för införande och registrering i stamböcker,
  - c) vid behov, villkor och metoder för identifiering av registrerade hästdjur,
  - d) villkor för utformningen av det härstamningsbevis och den identitetshandling som avses i artikel 8 samt
  - e) vid behov, regler för att säkerställa samordningen mellan de olika organisationer eller föreningar som avses i artikel 5.

Artikel 5 anger att en förteckning över organisationer och föreningar som för eller upprättar stamböcker och som är erkända på grundval av de kriterier som kommer att fastställas enligt artikel 4.2 a med senare ändringar skall överlämnas till kommissionen och övriga medlemsstater inom Ständiga kommittén för husdjursavel.

I **artikel 7** föreskrivs att i den utsträckning som det visar sig vara nödvändigt för att säkerställa en enhetlig tillämpning av bestämmelserna i detta direktiv och för att följa principerna i artikel 4.1 får kommissionen enligt förfarande i artikel 10 fastställa

- a. metoder för individprovning och avelsvärdering av avelsdjur och
- b. på grundval av metoderna i a, allmänna villkor för godkännande av handjur och, om det är lämpligt, av hondjur för avelsändamål och för användning av deras sperma, ägg eller embryon.

Artikel 8 anger att medlemsstaterna skall säkerställa följande.

1. När ett registrerat hästdjur flyttas skall det åtföljas av en identitetshandling som har utformats av kommissionen enligt förfarandet i artikel 10 och som har utfärdats av sådana organisationer eller föreningar som avses i artikel 5 i detta direktiv och i artikel 2 c i direktiv 90/426/EEG av den 26 juni 1990 om djurhälsovillkor vid förflyttning av hästdjur från tredje land. Identitetshandlingen för registrerade hästar skall upprättas på gemenskapsspråken och innehålla åtminstone de uppgifter som anges i bilagan. Dessa uppgifter får utökas eller ändras enligt förfarande i artikel 10.
2. Då sperma, ägg och embryon från registrerade hästdjur saluförs skall dessa åtföljas av ett härstamnings- och identitetsbevis som har utfärdats av den behöriga myndigheten på åtminstone det mottagande landets språk och enligt en förlaga som kommissionen kommer att utforma enligt förfarande i artikel 10.

Artikel 10 anger att om det förfarande som fastställs i denna artikel skall användas, skall Ständiga kommittén för husdjursavel, inrättad genom beslut 77/505/EEG(5), fatta beslut enligt reglerna i artikel 11 i direktiv 88/661/EEG(6).

I direktivet finns bestämmelser om de avelsmässiga och genealogiska villkoren för handel inom EU med hästar och deras ägg, sperma och embryon. I direktivet fastställs således att handeln inte får förbjudas eller begränsas på andra avelsmässiga eller genealogiska grunder än de som följer av direktivet.

Med stöd av direktivet har kommissionen fattat beslut som avses i artiklarna 4.2 a, 4.2 b, 4.2 e, 8.1 och 8.2.

- Kommissionens beslut 92/353/EEG av den 11 juni 1992 om fastställande av kriterier för godkännande eller erkännande av organisationer och sammanslutningar som för eller upprättar stamböcker för registrerade hästdjur.
- Kommissionens beslut 92/354/EEG av den 11 juni 1992 om fastställande av vissa regler för att säkerställa samordningen mellan organisationer och sammanslutningar som för eller upprättar stamböcker för registrerade hästdjur.
- Kommissionens beslut 93/623/EEG av den 20 oktober 1993 om en identitetshandling (pass) som skall åtfölja registrerade hästdjur.

- Kommissionens beslut 2000/68/EG av den 22 december 1999 om ändring av kommissionens beslut 93/623/EEG och om identifiering av hästdjur för avel och produktion.
- Kommissionens beslut 96/78/EG av den 10 januari 1996 om fastställande av kriterier för införande och registrering av hästdjur i stamböcker för avelsändamål.
- Kommissionens beslut 96/79/EG av den 12 januari 1996 om härstamningsbevis för sperma, ägg och embryon av registrerade hästdjur.

EU-kommissionen får enligt direktivet 90/427/EEG artikel 7 i den utsträckning som det visar sig vara nödvändigt för att säkerställa en enhetlig tillämpning av bestämmelserna i direktivet och för att följa principerna i artikel 4.1 enligt visst förfarande, fastställa metoder för individprovning och avelsvärdering av avelsdjur. Kommissionen får också på grundval av dessa metoder fastställa allmänna villkor för godkännande av handjur och, om det är lämpligt, av hondjur för avelsändamål och för användning av deras sperma, ägg eller embryon. Kommissionen har dock inte fastställt några sådana metoder för avelsvärdering av hästar och inte heller några villkor för godkännande.

4 Domstolsprocessen

EU-kommissionen väckte den 11 maj 2005 talan vid Europeiska gemenskapernas domstol mot Sverige. EU-kommissionen yrkade att domstolen skulle fastställa,

- i första hand, att Sverige genom att i sin nationella rättsordning uppställa krav på att en hingst skall vara avelsvärderad i Sverige för att få användas till avel med andra ston än hingstägarens egna, har underlåtit att uppfylla sina skyldigheter enligt artikel 3 i rådets direktiv 90/427/EEG av den 26 juni 1990 om avelsmässiga och genealogiska villkor för handel med hästdjur inom gemenskapen,
- i andra hand, att Sverige genom att i sin rättsordning uppställa ett krav på att en hingst skall vara avelsvärderad i Sverige för att få användas till avel med andra ston än hingstägarens egna, har underlåtit att uppfylla sina skyldigheter enligt artikel 28 EG.

EU-kommissionen har bl.a. anfört att det svenska kravet på att en hingst måste vara avelsvärderad i Sverige för att få användas i avel med andra ston än hingstägarens egna utgör en begränsning av handeln med hästdjur inom gemenskapen.

Att det i direktiv 90/427/EEG eller med stöd av direktivet fattat beslut inte fastställs metoder för avelsvärdering innebär enligt EU-kommissionen inte att en medlemsstat har rätt att uppställa ett sådant villkor. EU-kommissionen anser heller inte att det svenska kravet på avelsvärdering är motiverat enligt artikel 30 EG med hänsyn till intresset att skydda djurs hälsa och liv. EU-kommissionen anför vidare att Sveriges krav på avelsvärdering av hingstar synes vara att syfta till att förbättra den aktuella rasens egenskaper, snarare än att skydda hästdjurs liv och hälsa.

EU-kommissionen anför i ett s.k. motiverat yttrande 23/07/2003 att kravet på att en hingst skall vara avelsvärderad i Sverige för att få användas till avel med andra ston än hingstägarens egna inte i något

fall kan betraktas som en ”metod för avelsvärdering”. Det är enbart ett diskriminerande krav som utgör en begränsning av handeln, både i fråga om djur från andra medlemsstater och djur från Sverige som avlats i enlighet med principer som fastställts av stambokförande organisationer med säte i en annan medlemsstat.

Ett allmänt krav på avelsvärdering åsidosätter i själva verket gemenskapslagstiftningen om att dessa principer skall fastställas i stamboken för rasens ursprung. EU-kommissionen anför vidare i det motiverade yttrandet att punkterna 2 e och 3 a i bilagan till EU-kommissionens beslut 92/353/EEG kräver att medlemsstaterna ser till att de system som inrättats av den godkända avelsorganisationen när det gäller dessa frågor överensstämmer med EG-rätten och är tekniskt sunda.

Avslutningsvis noterar EU-kommissionen i det motiverade yttrandet att det svenska kravet inte bara begränsar handeln i strid med direktivet och artikel 28 i fördraget utan också innebär en diskriminering som strider mot artikel 12 i fördraget, genom att den begränsar tillgången till marknaden för avelsdjur från andra medlemsstater eller djur som avlats i enlighet med de principer som fastställts av en godkänd stambokförande organisation med säte utanför Sverige.

Sverige har i svaromål den 17 juni 2005 till domstolen medgett att Sverige inte har uppfyllt sina skyldigheter enligt artikel 3 i rådets direktiv 90/427/EEG om avelsmässiga och genealogiska villkor för handel med hästdjur inom gemenskapen genom att i sin nationella rättsordning uppställa ett krav på att en hingst skall vara avelsvärderad i Sverige för att få användas till avel med andra ston än hingstägarens egna. Sverige betonar i svaromålet att det är angeläget för den svenska regeringen att djurskyddet beaktas vid avel med hästar. Regeringen medger dock att de svenska bestämmelserna är alltför långtgående och innehåller element som kan anses vara motiverade av andra hänsyn än hänsynen till djurs liv och hälsa. Enligt regeringens mening utesluter emellertid inte direktiv 90/427/EEG om avelsmässiga och genealogiska villkor med handel med hästdjur inom gemenskapen att ett land har nationella bestämmelser som syftar just till att skydda djurs liv och hälsa.

5 Avelsvärdering

5.1 Bakgrund

På 1920-talet fanns i Sverige totalt ca 700 000 hästar. I dag finns ca 283 000 hästar i landet. Syftet med hästavel har med tiden också förändrats och anpassats till vår faktiska användning av hästen. För bara 75 år sedan var hästen nödvändig både i det dagliga arbetet i jord- och skogsbruket och för transporter samtidigt som den utgjorde en del av den svenska armén. Det var därför naturligt att staten hade ett stort intresse av hästavel i syfte att ta fram en för bl.a. försvaret duglig häst.

I dagens samhälle har hästen en annan roll. Hästen används endast till en liten del i jord- och skogsbruket. I dag är det inte "arbetshästar" som är av störst intresse för lantbruket utan det är i stället den s.k. hästsektorn som numera utgör en viktig del av lantbruket. Hästhållning skapar utvecklingsmöjligheter för många jordbruksföretag och hästsektorn är jordbrukets femte största inkomstkälla. Försvaret har numera ca 30 hästar. I dag bidrar hästen i stället främst till att ge människor en meningsfull fritid och till sport. Vi har fått in många olika hästraser i landet och blivit inspirerade av vår historia och andra länders användning av hästen som vid t.ex. islandshästridning, westernridning och tornerspel. Hästens betydelse i Sverige har således förändrats från att ha varit ett nödvändigt hjälpmedel i jord- och skogsbruket och i armén till att numera berika människors liv genom sport, fritid, motion och rekreation.

Hästen har dock, oavsett om vi i landet har haft 200 000 hästar eller 700 000 hästar, på flera sätt haft en särställning i Sverige och därför varit föremål för statligt engagemang. Redan på 1800-talet lämnade t.ex. staten bidrag till hingstpremieringar för att förbättra hästaveln.

Det tidigare svenska författningskravet på att en hingst skulle vara avelsvärderad för att få användas till avel med andra ston än hingstägarens egna går också långt tillbaka i tiden.

I 1914 års lag om besiktningstvång för hingstar fanns krav på att alla hingstar som skulle användas i avel skulle vara godkända av staten. Bedömningen av hingstarna gjordes av en nämnd som utsågs av dåvarande Lantbruksstyrelsen. Det fanns även ett krav på att hingstarna skulle uppnå ett förväntat avelsvärde som innebar en viss miniminivå avseende kvalitet, för att få användas i avel. De statliga kraven på hästavel har som tidigare nämnts historiskt främst motiverats av att hästar användes av militären och att staten därför hade ett intresse av att få dugliga hästar till armén. År 1985 upphävdes lagen om hingstbesiktningstvång och ersattes med lagen (1985:342) om kontroll av husdjur. Kravet på avelsvärdering behölls men ansvaret för avelsvärderingen flyttades över från staten till hästorganisationerna. Samtidigt tog staten bort kravet på att en hingst vid avelsvärdering skulle uppnå en viss kvalitet. Staten har därefter inte ställt något krav på hingstens kvalitet i avelsvärderingen utan det enda krav som behölls innebar att hingstar som skulle verka i avel med andra ston än hingstägarens egna skulle vara avelsvärderade i Sverige.

Från den 1 december 2005 har regeringen som tidigare nämnts i avsnitt 2.1 Avelsvärdering tagit bort bemyndigandet i 1 § 3 st. förordningen om kontroll av husdjur för Statens jordbruksverk att föreskriva att hingstar får användas till avel endast om de har avelsvärderats. Jordbruksverket har från samma datum tagit bort kravet i 29 § Jordbruksverkets föreskrifter om hästdjur som används till avel och om identifiering av hästdjur som föreskrev att en hingst skulle vara avelsvärderad i Sverige för att få användas till avel med andra ston än hingstägarens egna. Jordbruksverket har även upphävt 18–29 §§ i föreskrifterna om individprovning och avkommeprovning som användes för att beräkna avelsvärdet för hästar.

5.2 Godkända svenska avelsorganisationer

Den svenska avelsvärderingen utförs av privata avelsorganisationer som har godkänts av Statens jordbruksverk för sådan verksamhet. I Sverige finns fyra sådana godkända avelsorganisationer: Svensk Galopp (SG), Svenska Hästavelsförbundet (SH), Svenska Islandshästförbundet (SIF) och Svenska Travsportens Centralförbund (STC).

Svenska Travsportens Centralförbund är stamboks- och registerförande samt avelsorganisation för de varmblodiga och kallblodiga travrasserna. STC har till uppgift att leda, organisera och utveckla verksamheten inom sporten. STC skall utfärda gemensamma regler och bestämmelser samt företräda sporten gentemot staten och utlandet. STC är också ett serviceorgan för sällskapen, aktiva och intresserade. Travbanorna drivs som ideella föreningar och kallas för travsällskap. STC är huvudorganisation för dessa travsällskap.

Svensk Galopp är STC:s motsvarighet inom galoppsporten. SG är stamboks- och registerförande samt avelsorganisation för den engelska fullblodsrasen. SG organiserar galoppsporten i Sverige och har som uppgift att övervaka och utveckla sporten.

Svenska Islandshästförbundet är avelsorganisation för islandshästar i Sverige. SIF är även stamboks- och registerförande för islandshästar. SIF har till syfte att verka för bl.a. vidgad kännedom om islandshästen och dess användning inom hästsporten. SIF verkar även för att främja och leda renrasaveln av islandshästen i Sverige. SIF vill vidare enligt sina stadgar i såväl hästsport som avelsarbete lägga vikt vid att bevara och stärka islandshästens särskilda egenskaper, då särskilt de speciella isländska gångarterna och hästens robusthet. Enligt SIF:s reglemente krävs avelsvärdering för att erhålla betäckningstillstånd. Enligt uppgift från SIF påverkas således inte avelsvärderingssystemet för islandshästar av att det i författning inte längre ställs krav på att en hingst skall vara avelsvärderad i Sverige för att få användas i avel.

Svenska Hästavelsförbundet är avelsorganisation för alla häst-raser i Sverige som inte ryms inom ramen för SG, STC och SIF:s organisationer. SH har 32 direktanslutna föreningar omfattande 35 raser. De flesta medlemsföreningar är själva stamboks- och registerförande. SH har ansvar för avelsvärdering av medlemsföreningarnas hingstar. Några av medlemsföreningarna arrangerar dock den egna avelsvärderingen inom respektive ras. Ägare av hingst som visas vid avelsvärdering behöver inte vara medlem i rasförening eller annan organisation. Avelsvärderingen är öppen för alla hingstar över 2,5 års ålder som är registrerade i Sverige, med minst ett leds känd härstamning. SH anger att ändamålet med förbundet är att företräda medlemmarnas gemensamma intressen och att främja kvalitén och utvecklingen av den svenska hästaveln.

5.3 Djursjukdata

Enligt Statens jordbruksverks föreskrifter (SJVFS 1998:38) om journalföring och uppgiftslämnande m.m. skall en veterinär föra journal i direkt anslutning till konsultationen. Journalen skall innehålla uppgifter om bl.a. djurslag, djurets kön, diagnos, typ av behandling och veterinärens namn. Vid behandling med läkemedel skall journalen även innehålla uppgifter om läkemedlets benämning, styrka och dosering, behandlingstidens längd samt, vid behandling av djur som är avsedda för livsmedelsändamål, karenstid.

Enligt 12 § i föreskrifterna skall en veterinär inom en vecka från behandlingstillfället, rapportera förrättningar som avser nötkreatur, får, getter, renar, svin, fjäderfä och hägnat vilt till Jordbruksverket. Rapporteringen skall ske genom att en del av den s.k. praktikjournalen skickas till Jordbruksverket.

Enligt 12 a § i föreskrifterna skall vid behandling av häst med antibakteriella medel för systemiskt bruk eller läkemedel som innehåller hormonella substanser, behandlingarna och diagnoserna rapporteras varje månad till Jordbruksverket.

Enligt 13 § i föreskrifterna skall behandlingar av andra djurslag eller andra behandlingar på hästar rapporteras en gång per år.

Med djursjukdata avses de uppgifter som Jordbruksverket samlar in från veterinärernas journaler. Djursjukdata som förs hos Jordbruksverket grundar sig således på veterinärernas inrapportering av journalinformation till Jordbruksverket. Insamlade uppgifter från de praktiserande veterinärernas journaler används bl.a. för att få en bild av hälsotillståndet hos våra husdjur. Genom djursjukdatasystemet som för närvarande innehåller över 50 miljoner förrättningar kan man följa förändringar i sjukdomsförekomst liksom viss läkemedelsanvändning.

5.4 Ärftliga defekter

En ärftlig defekt kan bero på en enskild gen, som kan vara antingen recessiv eller dominant. En del av dessa defekter kan man i dag göra DNA-tester för och klargöra om djuret är bärare av defektanlaget eller ej. Om miljön samtidigt spelar en roll för en sådan defekts uppkomst kan man kalla den en "genetiskt eller ärftligt betingad defekt". Den kan då i olika hög grad bero på genen respektive miljö.

I de allra flesta fall beror defekter på många gener och även till en del på olika miljöfaktorer. Då har defekten en s.k. multifaktoriell bakgrund som i samtliga fall har ett genetiskt inslag. Både arv och miljö kan således inverka på uppkomsten av defekten. Hur mycket som beror på arvet respektive miljön uttrycks genom den s.k. arvbarheten. Jag kommer därför att i det följande använda mig av begreppet ”ärftliga defekter” för att klargöra att mina förslag syftar till att fånga upp de ärftliga defekter som man med stor sannolikhet kan säga att det just är arvet som åstadkommit defekten.

Överväganden och förslag

Sedan den 1 december 2005 har, som jag tidigare nämnt under avsnitt 2.1 Avelsvärdering, staten tagit bort kravet på att hingstar skall vara avelsvärderade för att få användas till avel med andra ston än hingstägarens egna. I sammanhanget bör klargöras att de godkända avels- och rasorganisationerna får ha sina egna krav för en särskild typ av avelsvärdering av hingstar. Detta är dock främst en fråga för organisationerna och berör endast staten i dess roll som godkännande myndighet av organisationer i enlighet med EU-kommissionens beslut 92/353/EEG. I kommissionens beslut fastställs kriterier för godkännande eller erkännande av organisationer eller sammanslutningar som för eller upprättar stamböcker. I EU-kommissionens beslut hänvisas till artikel 4.1 a i direktiv 90/427/EEG som anger att de fastställda kriterierna skall göra det möjligt att säkerställa att godkända eller erkända organisationer eller sammanslutningar följer de principer som fastställts av den organisation eller sammanslutning som för stamboken för den ursprungliga rasen.

I bilagan till EU-kommissionens beslut 92/353/EEG finns de fastställda kriterierna för godkännande eller erkännande av organisationer eller sammanslutningar som för eller upprättar stamböcker. Enligt artikel 3 i beslutet anges att myndigheterna i en berörd medlemsstat skall återkalla ett officiellt godkännande eller erkännande från varje organisation eller sammanslutning som för stambok, om den inte längre konsekvent uppfyller villkoren i bilagan. Det är därför viktigt för såväl myndigheter som för avels- och rasorganisationerna att se till att deras regler inte strider mot EG-rätten.

6 Förbud mot att använda vissa hästar till avel

I författning regleras djurhälsoarbetet genom lagen om kontroll av husdjur och i viss mån genom lagen om provtagning av djur. Jordbruksnäringen har genom dessa författningar fått ansvaret för den organiserade hälsokontrollen. Någon sådan kontroll finns inte anordnad för hästar.

I fråga om djursjukdata är det endast för nötkreatur som de samlade uppgifterna från veterinärjournalerna används i avelsarbete. För andra djurslag har djursjukdata i stort sett ingen betydelse. I djursjukdata finns i dag heller inga uppgifter om ärftliga defekter hos hästar.

Djurens hälsa är visserligen djurhållarens ansvar men staten har ansvar för att tillhandahålla regelverk och bedriva tillsyn. Staten har tidigare i författning ställt krav på att de flesta hingstar som skall användas till avel skall avelsvärderas i Sverige. Eftersom detta krav har tagits bort finns det enligt min mening skäl att särskilt reglera, förbättra och förenkla tillsynen över djurskyddsförfattningarna i den del som avser ärftliga defekter hos hästar.

Framför allt är det av stort värde att ha ett regelverk som gör det möjligt att samla ta fram uppgifter om förekomst av ärftliga defekter hos häst. Det ger också möjlighet att avläsa vilka ärftliga defekter som förekommer hos häst och i förekommande fall ta ställning till införandet av eventuella bekämpningsåtgärder.

Det har till utredningen förts fram önskemål om att det skall införas ett register för hästar på samma sätt som det finns för nötkreatur. Ett sådant register kan vara av värde för hästnäringen och kan utgöra ett effektivt hjälpmedel för den framtida hästhållningen och hästaveln. Frågan om ett sådant centralt hästregister ligger emellertid utanför utredningens direktiv. Statens jordbruksverk har på uppdrag av regeringen övervägt bl.a. frågan om ett centralt hästregister. Jordbruksverket har i rapporten 2004:20 Identifiering och registrering av hästar bl.a. konstaterat att upprättandet av en central

databas för hästar är beroende av kommande EU-beslut. Jordbruksverket har i rapporten belyst frågan om ett centralt register och även redovisat tre alternativ för placering av en eventuell kommande databas.

6.1 Behov av ökad kunskap om ärftliga defekter

Staten skall genom lagar, förordningar och föreskrifter ge förutsättningar för att upprätthålla ett gott djurskydd i landet. De författningar som anges i avsnitten 2.2 Djurskyddsbestämmelser och 6 Förbud mot att använda vissa hästar i avel utgör enligt min mening, såvitt avser hästavel, en viktig grund för ett gott djurskydd och för att skydda hästars liv och hälsa. Mitt uppdrag enligt kommittédirektivet är bl.a. att analysera hur djurskyddet bör beaktas vid hästavel och om det, utöver nuvarande bestämmelser i djurskyddslagen, ytterligare behöver regleras i författning.

Utgångspunkten för statens engagemang i hästavelsfrågor bör enligt min mening vara att tillhandahålla ett regelverk som skall skydda hästars liv och hälsa och värna om ett gott djurskydd. Den regelförändring som gjorts på hästavelsområdet är att det inte längre ställs krav från statens sida på att en hingst skall vara avelsvärderad för att få användas till avel med andra ston än hingstägarens egna. Kraven på hästars skötsel och miljö finns dock oförändrat kvar i djurskyddsförfattningarna.

Enligt djurskyddslagen får regeringen eller efter regeringens bemyndigande Djurskyddsmyndigheten meddela föreskrifter om villkor för eller förbud mot avel med sådan inriktning som kan medföra lidande för djuren. I djurskyddsförordningen anges att Djurskyddsmyndigheten får meddela föreskrifter om förbud mot eller villkor för avel med sådan inriktning att den kan påverka djurens naturliga beteenden.

Vidare anges i djurskyddsförordningen att avel med sådan inriktning att den kan medföra lidande för djuret är förbjuden. Närmare föreskrifter om förbudet får enligt förordningen meddelas av Djurskyddsmyndigheten.

Sammantaget utgör dessa regler enligt min mening en bra grund för att upprätthålla en god djurhälsa hos hästar även om kravet i författning på obligatorisk avelsvärdering i Sverige av hingstar har tagits bort. Djurskyddsförfattningarna ger därför fortfarande, enligt min bedömning, en god grund för att fortsätta arbetet med

att endast ha sådana hästar i avel som inte nedärver defekter som medför lidande för djuret.

Även om skötseln av hästar och miljön är de faktorer som dominerar när det gäller hästars hälsotillstånd så bidrar också ärftliga faktorer till hästars hälsotillstånd. Varje år föds föl med missbildningar. Vissa är ärftliga, andra inte. Vissa missbildningar och defekter kan också utvecklas senare i hästens liv och även dessa kan vara ärftliga. Tyvärr vet vi mycket lite om hästens genuppsättning (genom). Det beror på att man inte ens påbörjat en kartläggning av hästens genuppsättning (genom). Det är enligt min mening olyckligt. Så länge det fattas mycket av grundforskning på ett område finns en uppenbar risk för att även den tillämpade forskningen blir tillbakasatt. Andra djurslag vet vi väsentligt mycket mer om. Ett av skälen kan vara att det är nödvändigt att ha kunskap om de djurslags genuppsättning (genom) som bl.a. används som försöksdjur. Grundforskningen avseende dessa djurslag är ofta nödvändig för att den fortsatta tillämpande forskningen skall bli meningsfull.

Regelverket tillåter endast att avel bedrivs med hästar som inte har ärftliga defekter som medför lidande för avkomman. Vi har dock enligt vad jag har erfarit dålig kunskap om vilka sådana svåra missbildningar och defekter som är ärftliga. Bilagan till Djurskyddsmyndighetens föreskrifter om avelsarbete innehåller värdeomdömen som t.ex. "allvarliga bettfel" och "kraftiga skillnader", vilket medför att den enligt min mening inte är så preciserad att den enkelt och rättvist kan tillämpas i praktiken. Det finns även delade meningar om huruvida de i bilagan angivna defekterna verkligen är ärftliga. I en avelsvärdering bedöms dessutom andra defekter än de som vi vet är ärftliga och även förekomst av sådana andra defekter har medfört att en hingst kasserats vid en avelsvärdering. Enligt min mening har det rått en stor osäkerhet på området. Det har enligt min mening varit mycket svårt för den enskilde hästägaren att veta om hans eller hennes häst enligt författning varit tillåten eller förbjuden att användas till avel.

Det är enligt min mening således viktigt att öka kunskapen om ärftliga defekter hos häst så att vi får bättre kännedom om vilka svåra ärftliga defekter som överförs till nästa generation och som vetenskapligt kan konstateras vara ärftliga och medföra lidande för avkomman. Det är också viktigt att vi inventerar nuvarande kunskap om vilka ärftliga missbildningar och anlag som är så allvarliga att de skall medföra att en häst inte får användas till avel. Det är därför enligt min mening angeläget, för att vi skall kunna ha regler som syftar till att skydda hästars liv och hälsa och för att öka rätts-

säkerheten på området, att vi som ett första steg sammanställer nuvarande kunskap på området. Därefter föreslår jag att vi genom ökad forskning på området skaffar oss ytterligare kunskap om sådana missbildningar och anlag som är så allvarliga att de skall medföra ett förbud mot att använda en häst till avel.

Jag föreslår därför att det utförs en vetenskaplig utredning som får till uppgift att sammanställa och fastställa de ärftliga missbildningar och defekter som vi i dag känner till och som utgör ett hot mot hästars liv och hälsa och som enligt en vetenskaplig bedömning bör medföra att en häst inte får användas för reproduktion. Utredningen bör utses och tillsättas av Djurskyddsmyndigheten.

I utredningen bör finnas både veterinärer med kunskap på området och genetiker. Utredningen bör i första hand gå igenom de i dag i bilagan till Djurskyddsmyndighetens föreskrifter (DFS 2004:22) om avelsarbete angivna missbildningarna/anlagen. Utredningen bör bedrivas i nära samarbete med Djurskyddsmyndigheten. Mot bakgrund av vad utredningen kommer fram till bör därefter Djurskyddsmyndigheten i bilagan till föreskrifterna om avelsarbete endast ange de missbildningar och defekter som utredningen mot bakgrund av nuvarande kunskap har kunnat konstatera vara ärftliga. Om så inte är fallet och listan felaktigt tar upp missbildningar och defekter som inte har kunnat konstateras vara ärftliga kommer hästar av kanske god kvalitet, att på felaktiga grunder, vara förbjudna att användas i avel trots att de inte nedärver allvarliga missbildningar eller defekter. Ett sådant system kan enligt min mening inte anses vara förenligt med en god rättssäkerhet och har enligt min mening inte heller någon positiv effekt på djurskyddet.

Om listan däremot inte tar upp en allvarlig ärftlig missbildning finns risk för att oönskade ärftliga missbildningar sprids inom hästpopulationen, det förhållandet är också olyckligt. Det är enligt min mening således av avgörande betydelse att de ärftliga missbildningar och defekter som anges i bilagan till Djurskyddsmyndighetens föreskrifter om avelsarbete verkligen är ärftliga och identifierade och fastställda på vetenskaplig grund och att listan återspeglar aktuell kunskap.

Jag har blivit upplyst om att flera ärftliga missbildningar/anlag som medför lidande för avkomman förekommer i större utsträckning hos vissa hästraser. Det kan därför finnas anledning för den av mig föreslagna utredningen att särskilt ange vissa missbildningar eller anlag kopplade till vissa hästraser. Det kan vidare konstateras att olika hästraser har olika temperament. Arvbarheten vet vi inte i dag. Utredningen bör därför för framtida forskning även överväga

om olika typer av lynneshfel kan vara ärftligt betingade och vara av sådan art att de bör innebära att en häst inte får användas i avel.

Det är också enligt min mening viktigt att de missbildningar/anlag som anges i bilagan till Djurskyddsmyndighetens föreskrifter om avelsarbete så långt möjligt är preciserade så att den blir lätt att tillämpa för veterinärerna. Eftersom det är förbjudet att använda dessa hästar i avel är det också av yttersta vikt att författningen kan förstås av de konsumenter som den vänder sig till nämligen hingstägare, stoägare och köpare av avkommor. Bilagan till Djurskyddsmyndighetens föreskrifter om avelsarbete skall enligt mitt förslag endast innehålla sådana ärftliga missbildningar och defekter som vi i dag vet är ärftliga och därför innebär att hästen inte skall få användas till avel.

Eftersom vi i dag har liten kunskap på området kommer den omarbetade bilagan såvitt jag förstår att endast kunna innehålla ett fåtal ärftliga missbildningar eller defekter. Med ökad forskning på området, i enlighet med mitt förslag, kommer listan att kunna utökas när vi genom framtida forskning får ökad kunskap på området.

För att listan skall hållas aktuell bör Djurskyddsmyndigheten årligen uppdatera och stämma av listan mot den kunskap som finns på området. I avvaktan på den av mig föreslagna utvärderingen och sammanställningen av sådana ärftliga missbildningar eller defekter bör Djurskyddsmyndigheten noga överväga, mot bakgrund av den kunskap som myndigheten har, om bilagan till Djurskyddsmyndighetens föreskrifter om avelsarbete i avvaktan på utvärderingens slutsatser bör ändras. Myndigheten bör därefter, i avvaktan på den av mig föreslagna utvärderingens resultat, på sedvanligt sätt hålla listan i bilagan uppdaterad.

Jag föreslår att den av mig föreslagna utredningen fortsätter sitt arbete även efter det att den sammanställt befintlig kunskap om ärftliga missbildningar. Jag föreslår därför att utredningen efter det att den har gjort den av mig föreslagna sammanställningen arbetar vidare i form av en permanent arbetsgrupp. I arbetsgruppen bör finnas samma kompetens som i den av mig föreslagna utredningen. Till arbetsgruppen bör även kunna tas in annan för ändamålet lämplig kompetens. Jag föreslår att även den permanenta arbetsgruppen utses av och knyts till Djurskyddsmyndigheten. För att kontinuerligt kunna följa upp kunskapen om ärftliga missbildningar föreslår jag att arbetsgruppen årligen gör en uppföljning och sammanställning av de vetenskapliga rönen om ärftliga missbildningar på hästar.

För att förbättra hälsoläget hos hästar föreslår jag vidare att den av mig föreslagna arbetsgruppen även undersöker och belyser om andra sjukdomar än ärftliga defekter bör vara rapporteringspliktiga och/eller bör anmälas till näringens organisationer.

Arbetsgruppen bör också i en förlängning överväga vad som i framtiden skall rapporteras av veterinärer till Statens jordbruksverk i fråga om missbildade eller dödfödda föl.

6.2 Ökad hästforskning

Avel med hästar som inte bär på allvarliga ärftliga defekter är en av grunderna för att kunna föda upp friska hästar. För att nå det syftet och för att i framtiden ha så god kunskap som möjligt om allvarliga ärftliga defekter hos häst är det som jag tidigare nämnt viktigt att kontinuerligt öka vår kunskap på området. Eftersom vi i dag inte har full kunskap, i fråga om vilka missbildningar som är ärftliga och som är så allvarliga att de skall innebära avelsförbud för den häst som kan föra anlagen vidare till nästa generation, föreslår jag att forskningen på området prioriteras. En del resurser som läggs på att hitta behandlingar av vissa sjukdomar skulle i vissa fall kanske kunna läggas på att i stället hitta orsaken till sjukdomen och därigenom kunna påverka eller undvika sjukdomen genom en förbättrad avel.

Den av mig föreslagna utvärderingen kommer att samla den information som vi har i dag och bör därefter utgöra en god grund för framtida forskning på området. Jag föreslår att staten markerar vikten av denna forskning genom att Djurskyddsmyndigheten av de medel som myndigheten anvisar till olika forskningsprojekt prioriterar forskning som syftar till att förbättra vår kunskap om allvarliga ärftliga defekter hos häst.

Den 4 januari i år presenterade regeringen en satsning på hästnäringen i Sverige. Femton miljoner kronor satsas på åtgärder för att stimulera och utveckla företagande, forskning inom hästområdet och ridning. Av dessa medel får FORMAS (Forskningsrådet för miljö, areella näringar och samhällsbyggande) sju miljoner kronor för forskning inom hästområdet. Fem miljoner kronor skall användas i projekt som samfinansieras med näringen som skall avsätta lika mycket. Ett forskningsområde som enligt min mening i detta sammanhang bör prioriteras är forskning som syftar till att kartlägga hästens genuppsättning (genom). Om vi kan skaffa oss kunskap om hästens genuppsättning (genom) skulle det, som jag

ser det, vara en värdefull bas för framtida hästforskning och även kunna bidra till ett förbättrat djurskydd och till att få bort ärftliga defekter hos hästar så att vi också i framtiden kan ha friska och sunda hästar.

Regeringens satsning innebär även att Statens jordbruksverk av de 15 miljoner kronorna får 6 miljoner kronor som skall användas till att främja livskraftigt hästföretagande. Det vore enligt min mening värdefullt om en del av dessa pengar kunde användas till utbildning och informationsinsatser som ökar kunskapen hos företagarna om, och betonar vikten av, att ha friska och sunda hästar i olika hästföretag. Friska hästar och hästar som är lämpade för sina uppgifter är enligt min mening grunden för att kunna driva ett effektivt och lönsamt hästföretag.

6.3 Skyldighet för veterinär att anmäla vissa ärftliga missbildningar och defekter hos häst

För att kunna skydda hästarnas liv och hälsa vid avelsverksamhet är det som tidigare nämnts viktigt att få kännedom om vilka hästar som bär på sådana anlag som medför att de inte får användas för reproduktion. Särskilt är det viktigt för hästägaren att så snabbt som möjligt få kännedom om hans eller hennes häst (hingst eller sto) är bärare av någon så allvarlig ärftlig defekt att hästen inte får användas till avel. Det finns en skyldighet, enligt 31 § Statens jordbruksverks föreskrifter (SJVFS 1994:82) om hästdjur som används till avel, för stoägare att lämna uppgifter om resultaten av genomförda betäckningar till berörd hingstägare. Hingstägaren är enligt samma paragraf skyldig att rapportera genomförda betäckningar och resultaten av dessa till den godkända avelsorganisationen. Det betyder att resultaten av många men inte alla betäckningar finns hos respektive godkänd avelsorganisation.

Jag har haft kontakt med olika experter och de har upplyst mig om att de flesta av de viktigaste ärftliga missbildningarna/defekterna som medför lidande för djuret oftast föranleder konsultation av veterinär. Vissa missbildningar som är ärftliga syns dock inte på en häst utan uttrycks först hos fölet. I vissa fall kan den ärftliga missbildningen medföra att ett föl dör i samband med födseln. I sådana fall kan en hästägare göra sig av med fölet utan att det kommer till veterinärs kännedom. Jag förutsätter dock att det i de allra flesta fall är ett stort avbräck för den stoägare som drabbas av ett dödfött föl. Jag bedömer därför att de allra flesta stoägare

kommer att konsultera veterinär för att få reda på orsaken till att fölet dött. Det innebär att veterinärerna får kännedom om de flesta allvarliga ärftliga missbildningar/defekter hos hästar som skall medföra att en häst inte får användas i avel.

Jag har av Sveriges Veterinärförbund och Veterinärer i Sverige blivit upplyst om att i de fall dödsfallet beror på missbildning av inre organ så måste en patolog obducera fölet för att kunna ställa diagnos. Uppfödarna drar sig enligt uppgift för detta eftersom det innebär kostnader. Dessa föl kommer således inte alltid till veterinärs kännedom. För att få en tillförlitlig kunskap om så många som möjligt av föl som har dött bör avelsföreningarna eller respektive rasförening informera uppfödarna om vikten av att uppfödare lämnar uppgifter till avelsföreningen eller rasföreningen om ett föl har dött. I sammanhanget bör även uppfödarna informeras om vikten av att det sker en rapportering av döda föl för att i framtiden kunna ha en så frisk hästras som möjligt. Om rasföreningen får en samlad kunskap om döda föl inom sin "ras" finns möjlighet för föreningen att agera för att bekämpa ett eventuellt problem inom rasen. Enligt min mening bör arbetet lämpligen bedrivas i samarbete mellan uppfödare, veterinärer, avelsorganisationer och rasföreningar.

Ett eventuellt system för uppfödarna att rapportera döda föl till avelsförening eller rasförening bör dock enligt min mening vara en uppgift för respektive organisation att besluta om.

När en ärftlig missbildning på häst, som anges i bilagan till Djurskyddsmyndighetens föreskrifter om avelsarbete, har konstaterats av en veterinär är det viktigt att dessa uppgifter finns samlade någonstans så de finns tillgängliga för forskning och för övervakning av hästars hälsotillstånd. Redan i dag är veterinärerna skyldiga att föra journal, vilket innebär att alla uppgifter redan finns samlat hos respektive veterinär. Jag föreslår därför att det inom ramen för djursjukdata förs in en rapporteringsplikt för veterinärer i de fall en veterinär kan konstatera en sådan ärftlig missbildning/defekt hos häst som anges i bilagan till Djurskyddsmyndighetens föreskrifter (DFS 2004:22) om avelsarbete och som även innebär att hästen inte får användas i avelsverksamhet. Veterinärens rapportering bör, enligt min mening, begränsas till att innehålla uppgifter om hästens ras och vilken ärftlig missbildning hästen i fråga har. En häst med en ärftlig defekt kan t.ex. bli undersökt av en veterinär flera gånger per år och veterinären skall därför endast rapportera den ärftliga defekten första gången i samband med att veterinären ställer diagnosen. Om en häst som har en ärftlig missbildning undersöks av olika veterinärer finns en liten risk för att samma hästs ärftliga

defekt rapporteras flera gånger. Jag förutsätter att det sker en dialog i dessa fall mellan hästägaren och veterinären så att dubbelrapporteringar så långt möjligt kan undvikas.

Rapporteringsplikten skall gälla för alla veterinärer oavsett om de är privatpraktiserande eller offentligt anställda. Den av mig föreslagna rapporteringsplikten gäller således även för de veterinärer som arbetar på djursjukhus och hästkliniker. Rapporteringsplikten bör även innefatta sådana fall där veterinär kan konstatera att ett föl dött eller är sjukt på grund av att den ena eller båda föräldrarna är bärare av något av de anlag för missbildningar/defekter som anges i bilagan. Veterinärens rapportering föreslår jag skall göras till Statens jordbruksverk. Det innebär att det kommer att finnas data-uppgifter hos Jordbruksverket om antalet hästar som har konstaterats ha allvarliga ärftliga defekter.

Vissa missbildningar/anlag som anges eller kommer att anges i bilagan kan vara förvärvade och således inte ärftliga. Det är därför viktigt att det, när en i listan upptagen missbildning/anlag konstateras, görs en undersökning i varje särskilt fall för att fastställa om missbildningen är medfödd eller förvärvad. Jag vill särskilt understryka att vissa av de missbildningar/anlag som tas upp i bilagan även gäller för ston.

6.4 Utökad rapporteringskyldighet i författning

I Statens jordbruksverks föreskrifter (SJVFS 1998:38) om journalföring och uppgiftslämnande m.m. finns i dag bestämmelser om såväl veterinärens som djurägarens skyldighet att föra journal. Vidare finns bestämmelser om veterinärs skyldighet att lämna uppgifter till djurhållaren om läkemedelsbehandling och att rapportera vissa uppgifter om bl.a. diagnoser till Jordbruksverket. Själva djursjukdatarapporteringen skall veterinären göra i olika hög grad beroende på vilket djurslag som avses. Alla veterinärer såväl privatpraktiserande som offentligt anställda skall dock på något sätt rapportera sin kliniska verksamhet. På en klinik eller ett djursjukhus där flera veterinärer arbetar skall någon vara ansvarig för rapporteringen.

Rapportering i fråga om hästar krävs i dag endast för behandling av hästar med antibakteriella läkemedel för systemiskt bruk eller läkemedel som innehåller hormonella substanser som tillsammans med diagnoserna skall rapporteras månadsvis, individuellt, till Jordbruksverket. Vid andra behandlingar på häst behöver endast

summan av antalet behandlingar rapporteras årligen. I dessa fall behöver inga uppgifter rapporteras om diagnos eller läkemedelsförskrivning.

För att i framtiden ha bättre kännedom om förekomsten av ärftliga defekter på hästar och samtidigt få ett värdefullt underlag för statistik och forskning på området föreslår jag att veterinärernas rapporteringsskyldighet i fråga om häst utökas.

Jag vill hänvisa till förslaget till ändring i lagen (1992:1683) om provtagning på djur som lämnas i betänkandet (SOU 2005:74) Nytt djurhälsoregister – bättre nytta och ökad säkerhet. I det betänkandet föreslås en ny 3 b § i lagen om provtagning på djur som anger att en veterinär som vid en förrättning vidtar eller föreskriver åtgärder i samband med undersökning eller behandling i syfte att förebygga, påvisa, lindra eller bota sjukdom, skada eller därmed jämförligt tillstånd hos djur, skall i den utsträckning som regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer, rapportera förrättningen. Enligt förslaget i betänkandet (SOU 2005:74) får rapporteringsskyldigheten avse bl.a. diagnos och regeringen föreslås få meddela föreskrifter om omfattningen av rapporteringsskyldigheten. Vidare föreslås i betänkandet (SOU 2005:74) att regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om insamling, bearbetning och registrering av de uppgifter som rapporteras.

Paragrafen 3 b i lagen om provtagning på djur m.m. omfattar inte alla veterinära åtgärder. Vissa undersökningar som t.ex. dräktighetsundersökningar görs inte i syfte att lindra eller bota sjukdom. Resultatet av sådana undersökningar finns inte skyldighet för veterinär att rapportera. Jag bedömer dock att om det vid en sådan undersökning kan konstateras en allvarlig ärftlig defekt, som anges i Djurskyddsmyndighetens bilaga till föreskrifter om avelsverk-samhet, kommer förrättningen i de flesta fall i förlängningen att innebära en veterinär konsultation för att lindra eller bota sjukdom.

I betänkandet (SOU 2005:74) föreslås även en ändring av förordningen (1998:134) om provtagning på djur m.m. I en ny 3 a § föreslås bl.a. att sådan rapporteringsskyldighet som avses i 3 b § lagen om provtagning på djur, m.m. får omfatta enligt punkt 2 förrättningar som avser behandling av häst med antibakteriella läkemedel för allmänbehandling eller läkemedel som innehåller hormonnella substanser. Jordbruksverket får enligt förslaget i betänkandet (SOU 2005:74) meddela föreskrifter om vad veterinär skall iaktta i fråga om rapporteringen. Vidare föreslås i det betänkandet att Jordbruksverket skall föra ett automatiserat register över de inrap-

porterade uppgifterna. Registret får användas för sjukdoms- och läkemedelsövervakning, uppföljning, utvärdering och kvalitetssäkring av djurens hälso- och sjukvård, forskning och epidemiologiska undersökningar samt för framställning av statistik.

Jag föreslår att den i betänkandet (SOU 2005:74) föreslagna rapporteringsskyldigheten i 3 a § punkt 2 förordningen om provtagning på djur utökas till att även avse diagnos av ärftlig defekt hos häst. Jag föreslår även att Jordbruksverket i förordningen ges möjlighet att meddela föreskrifter om vad veterinär skall iaktta i fråga om rapportering av ärftliga defekter hos häst.

Djursjukdataregistret som förs av Jordbruksverket får användas för sjukdomsövervakning och statistik. Enligt mitt förslag kommer inrapporterade fall av olika allvarliga ärftliga defekter som kan medföra lidande för en häst att finnas samlad i Djursjukdataregistret. Med utgångspunkt av uppgifterna i registret kan Jordbruksverket t.ex. årligen sammanställa statistik över defekter som veterinärer har rapporterat in till registret. Eftersom jag föreslår att det skall göras en rapportering av defekt kopplat till hästras så kommer förändringar av förekomst av viktiga ärftliga defekter inom de olika hästraserna att kunna utläsas av statistiken. Den av mig föreslagna utökade inrapporteringen av veterinär till djursjukdata innebär att uppgifterna kan användas för att få en samlad bild av förekomst av inrapporterade ärftliga defekter hos häst. Om en missbildning hos en hästras som skall rapporteras in till djursjukdata har ökat från t.ex. 0,1 procent till 2 procent så kan det finnas anledning för tillsynsmyndigheten att agera. Jag återkommer till detta under avsnitt 6.5 Tillsyn.

Djursjukdatabasen kommer med den av mig föreslagna utökade rapporteringsskyldigheten för veterinärer av allvarliga ärftliga defekter hos häst att även utgöra ett värdefullt underlag för forskning på ärftliga sjukdomar hos häst.

Den av mig föreslagna utökade rapporteringsplikten för veterinärer kommer som jag ser det att medföra att vi får kunskap om förekomst av allvarliga ärftliga missbildningar och defekter hos hästar. Det av mig föreslagna systemet kan efterhand byggas ut. I en förlängning kan t.ex. djursjukdata utvidgas så att ytterligare egenskaper och sjukdomar hos häst kan registreras. En sådan framtida rapportering kan underlättas genom att icke frysmärkta hästar chipmärks.

6.5 Tillsyn

I enlighet med mina tidigare förslag kommer det att finnas samlade uppgifter i djursjukdataregistret om de ärftliga defekter hos en hästras som finns upptagna i bilaga till Djurskyddsmyndighetens föreskrifter om avelsverksamhet. Jag föreslår att dessa inrapporterade ärftliga defekter årligen sammanställs av Statens jordbruksverk. Den årliga sammanställningen kommer att visa förekomst och förändringar över tiden av inrapporterade ärftliga defekter hos hästar. Resultatet kan sedan användas för att bedöma om det skett en ökning av en viss missbildning inom en hästras eftersom mitt förslag innebär att rapporteringen av en ärftlig missbildning skall vara kopplat till en viss hästras. Det är en förutsättning för att kunna avläsa procentuella förändringar av ärftliga defekter inom en hästras eftersom det finns många olika hästraser men inte alltid så många hästar inom respektive ras.

Om det kan konstateras att en missbildning inom en hästras ökar procentuellt bör Jordbruksverket meddela Djurskyddsmyndigheten om förändringen. Djurskyddsmyndigheten bör i dessa fall meddela avelsorganisationerna och respektive rasförening om förändringar som kan avläsas för aktuell hästras. Det är enligt min mening viktigt att även rasföreningarna får dessa uppgifter så att de kan ta ansvar för och aktivt verka för att få bort ärftliga defekter inom aktuell ras.

Djurskyddsmyndigheten bör när de får information från Jordbruksverket om en ökad förekomst av en viss ärftlig missbildning även informera de lokala tillsynsmyndigheterna om den ökade förekomsten. Detta bör medföra en ökad uppmärksamhet efter den ärftliga defekten i den löpande tillsynen av hästar enligt djurskyddsförfattningarna. För att även de hästägare som inte är medlemmar i en rasförening skall få del av informationen bör informationen även vara tillgänglig på Djurskyddsmyndighetens hemsida.

För att praktiskt underlätta den lokala tillsynen bör Djurskyddsmyndigheten sammanställa bilder eller textmaterial som beskriver den aktuella missbildningen. Den lokala tillsynsmyndigheten kan om den vid en inspektion misstänker att en häst har den aktuella missbildningen med stöd av informationen be att hästägaren lämna ett veterinärintyg för aktuell häst. Veterinären som anlitas kan då ställa diagnos. Om veterinären då kan konstatera att hästen har en sådan ärftlig missbildning som innebär att den inte får användas till avel, enligt bilagan till Djurskyddsmyndighetens föreskrifter om avelsverksamhet, skall veterinären rapportera miss-

bildningen till Jordbruksverket inom ramen för djursjukdata. Hästägaren får del av diagnosen att hästen har en ärftlig defekt som finns upptagen i bilagan till Djurskyddsmyndighetens föreskrifter om avelsverksamhet. Det innebär också att hästägaren får vetskap om att hästen inte får användas till avel. Jag förutsätter att det ligger i hästägarnas och kanske framför allt i stoägarnas intresse att försäkra sig om att stoet och den hingst som skall användas för betäckning inte är bärare av svåra ärftliga defekter.

Jag förutsätter att det sker en undersökning om varifrån den ärftliga defekten kommer. Det är enligt min mening av avgörande intresse för att kunna ha friska och sunda hästar i landet. Framför allt ligger det, som jag kan se det, i avelsorganisationernas och respektive rasförenings intresse att främja friska och sunda hästar inom respektive ras. Ett viktigt hjälpmedel i det avseendet är, enligt min mening, den s.k. språngrullan och fölregistreringen som förs av avelsorganisationerna. Med hjälp av dessa kan organisationerna kontrollera och följa upp fertilitet, dödfödda föl och missbildningar m.m. Det bör därför enligt min mening finnas en god förutsättning för marknaden att komma till rätta med problem på dessa områden.

Med det av mig föreslagna systemet kommer enligt min mening hästägarna att vara bättre upplysta än i dag om han eller hon har en häst som inte får användas i avelsverksamhet. Vidare kommer det, som jag ser det, i motsats till i dag, att finnas en möjlighet för den lokala tillsynsmyndigheten att följa upp om en hästägare trots att han eller hon blivit upplyst om att hästen inte får användas till avel ändå tar föl efter aktuell häst.

Den av mig föreslagna modellen ger enligt min mening således möjlighet att på ett tillfredsställande sätt ta till vara djurskyddet och vara ett medel för att skydda hästars liv och hälsa när det avser ärftliga missbildningar eller defekter som kan medföra lidande för djuren.

Avelsvärderingen har i många fall fungerat som en konsumentupplysning. En stoägare har kunnat välja mellan ett antal "varudeklarerade" hingstar när ett sto skulle betäckas. Att staten tagit bort kravet i författning på att en hingst skall vara avelsvärderad i Sverige för att få användas till avel innebär inte att all avelsvärdering upphör.

Det finns fortfarande möjlighet för organisationer att anordna avelsvärderingar och jag har erfarit att de olika avelsorganisationerna även i fortsättningen kommer att utföra avelsvärderingar.

Det nya systemet blir friare genom att uppfödarna kan välja vilken hingst dom vill till sina ston. En hingst som är avelsvärderad

i ett EU-medlemsland skall anses vara avelsvärderad i alla medlemsländer. Detta kopplas i vissa fall till det s.k. tävlingsdirektivet, direktiv 90/428/EEG om handel med hästdjur som är avsedda för tävling och om villkor för deltagande i tävlingar. Jag kommer att återkomma till den frågan i mitt slutbetänkande.

Som jag ser det kommer det i framtiden att efterfrågas mer information av olika slag. Det är i första hand en fråga som berörda organisationer själva bör ta hand om. STC har t.ex. vidtagit olika informationsåtgärder och beslutat om ett nytt system för avelsvärdering. Jag har också blivit upplyst om att organisationen kommer att informera berörda hästägare om vad det nya systemet innebär. Information kommer enligt uppgift att finnas tillgänglig på STC:s hemsida och kommer även att distribueras. SH har infört ett liknande system.

Enligt min mening är det viktigt att alla uppfödare på ett enkelt sätt kan få uppgift om vad olika "avelsvärderingar" verkligen innebär. Sådana uppgifter kommer enligt vad jag har erfarit att kunna fås från respektive avelsorganisation. Det är enligt min mening viktigt att den kunskapen kommer stoägare till del, eftersom det först är mot bakgrund av den kunskapen som stoägaren kan göra ett välgrundat val av hingst till sitt sto.

Enligt min mening bör en uppfödare, inför betäckning av ett sto, ställa krav på att få de uppgifter om hingsten som stoägaren anser vara viktiga. Om det råder osäkerhet om en hingst har eller inte har en viss egenskap, har naturligtvis en stoägare rätt att kräva viss test av hingsten för att visa frihet från t.ex. en sjukdom innan uppfödaren använder hingsten till sina ston. Det är viktigt att komma ihåg att stoägaren, konsumenten i dessa fall, kan och enligt min mening bör ställa vissa krav på den hingst som stoägaren skall använda till sina ston.

7 Förslagets förenlighet med EG-rätten

Enligt 3 § Djurskyddsmyndighetens föreskrifter (DFS 2004:22) om avelsarbete får som tidigare nämnts bl.a. hästar som visat sig nedärva letalanlag, defekter och egenskaper som medför lidande för avkomman inte användas för reproduktion. En förteckning av sådana letalanlag, defekter och egenskaper finns fogat i bilaga till föreskrifterna. Förbudet gäller även andra ärftliga egenskaper än de som finns förtecknade i bilagan om de medför lidande hos avkomman.

Aktuella EG-bestämmelser på området behandlar jag i avsnitt 3 Gällande EG-bestämmelser. Av redogörelsen framgår att kommissionen inte har fastställt några metoder för avelsvärdering av hästar och inte heller några villkor för godkännande i enlighet med direktivet 90/427/EEG artikel 7. Oaktat detta bedömer jag att den tidigare lydelsen i 29 § Statens jordbruksverks föreskrifter att en hingst måste vara avelsvärderad i Sverige för att få användas till avel med andra ston än hingstägarens egna utgör en begränsning av handeln med hästdjur inom gemenskapen på avelsmässiga grunder som inte är följden av direktiv 90/427EEG. Bestämmelsen avser således ett område som kan anses vara harmoniserat genom direktivet. Jag bedömer därför att Sverige inte kan återinföra något krav från statens sida på att en hingst skall vara avelsvärderad i Sverige för att få användas till avel. Jag delar således regeringens bedömning att bestämmelsen var oförenlig med artikel 3 första stycket i direktiv 90/427/EEG.

Om man i stället utgår ifrån att området inte är harmoniserat genom direktiv 90/427/EEG får man bedöma hur kraven förhåller sig till de grundläggande artiklarna i EG-fördraget.

Enligt artikel 28 i EG-fördraget är kvantitativa importrestriktioner samt åtgärder med motsvarande verkan förbjuden mellan medlemsstaterna. Bestämmelserna hindrar dock inte enligt artikel 30 i EG-fördraget sådana förbud mot eller restriktioner för import,

export eller transitering som grundas på hänsyn till att skydda bl.a. djurs liv och hälsa.

En uppgift för utredningen är att analysera hur djurskyddet bör beaktas vid hästavel och som ett led i det arbetet undersöka och analysera effekterna av det tidigare tillämpade avelsvärderings-systemet på djurskydd och djurhälsa. Någon vetenskaplig utvärdering av djurskydds- och djurhälsoeffekterna av det tidigare gällande kravet på avelsvärdering har inte gjorts och låter sig heller inte göras på den korta tid som står till utredningens förfogande. Att den tidigare bestämmelsen i 29 § Jordbruksverkets föreskrifter skulle ha en sådan effekt att den skulle kunna motiveras av hänsyn till djurs liv och hälsa bedömer jag dock inte vara fallet enligt de experter som jag har haft kontakt med.

Det har i debatten hävdats att för att kunna tillgodose djurskyddet behövs det någon form av statlig reglering som gör det möjligt för organisationerna att kräva att alla hingstar som skall användas till avel i Sverige genomgår en besiktning. Om staten i författning skall ställa ett sådant krav måste det kunna motiveras med hänsyn till skyddet av hästars liv och hälsa i enlighet med artikel 30 i EG-fördraget. Enligt min mening har det tidigare tillämpade systemet, med ett statligt krav på obligatorisk avelsvärdering i Sverige av hingstar som skall användas till avel på andra än hingstägarens egna ston, inte i tillräcklig grad inneburit ett skydd för hästars liv och hälsa för att kunna motiveras utifrån artikel 30 i EG-fördraget.

De organisationer och föreningar som utför avelsvärdering har på ett förtjänstfullt sätt bidragit till att få fram friska och sunda hästar och förbättrat den aktuella rasens egenskaper samtidigt som det finns en hög konkurrenskraft i den svenska hästaveln. Detta är emellertid inte statens ansvar utan främst ett intresse som skall tillgodoses av berörda organisationer och föreningar.

Statens uppgift i fråga om hästavel är enligt min uppfattning att värna om hästars liv och hälsa samt ett gott djurskydd. Staten har därför ett intresse av att förhindra avel med sådan inriktning att den kan medföra lidande för djuren eller påverka djurs naturliga beteende. Detta kommer också till uttryck i bl.a. djurskyddslagen och djurskyddsförordningen. Med stöd av djurskyddsförordningen har Djurskyddsmyndigheten i 3 § (DFS 2004:22) om avelsarbete föreskrivit att bl.a. hästar som visat sig nedärva letalanlag, defekter eller andra egenskaper som medför lidande för avkomman eller negativt påverkar avkommans naturliga beteende eller som med stor sannolikhet nedärver sådana anlag, defekter eller egenskaper inte får användas för reproduktion. En förteckning över sådana

letalanlag, defekter och ärftliga egenskaper finns upptagna i bilagan till föreskrifterna. Förbudet gäller dock även andra ärftliga egenskaper än de som anges i bilagan om de medför lidande eller onaturligt beteende hos avkomman.

Bland annat får enligt Djurskyddsmyndighetens föreskrifter hästar heller inte användas för reproduktion om det visat sig att djuret med stor sannolikhet nedärver disposition för hög frekvens konstaterade sjukdomsfall, förlossningssvårigheter eller dödlighet hos avkomman i samband med födsel.

Ett avelsdjur som genom sin härstamning eller genom sina egna egenskaper kan förmodas vara bärare av ärftliga anlag eller defekter som tidigare angetts och för vilka frihet kan bevisas med tester, får användas i avelsarbete under förutsättning att sådana tester med frikännande resultat har genomförts.

I den bilaga som det hänvisas till i Djurskyddsmyndighetens föreskrifter om avelsarbete finns en lista för bl.a. djurslaget häst över de letalanlag, defekter och övriga anlag med ärftlig bakgrund som en häst inte får ha om den skall användas i avel. Detta förbud gäller alla hästar således även en hingthållares egna hingstar och ston.

Vid en avelsvärdering bedöms hästens härstamning, prestationer, exteriör, hållbarhet och hälsa. Det är enligt min mening, efter inhämtade synpunkter från experter, knappast möjligt att vid en veterinärbesiktning i en avelsvärdering göra en opartisk fullständig sjukdomsgenetisk bedömning av hästen. Den lista som finns i bilaga till djurskyddsmyndighetens föreskrifter har inte och kan heller inte fullt ut kontrolleras vid en avelsvärdering. Den avelsvärdering som utförts av de privata avelsorganisationerna och föreningarna innebär dock att de hästar som vid veterinärbesiktningen har kunnat konstateras ha vissa av de ärftliga defekter som finns angivna i bilagan till Djurskyddsmyndighetens föreskrifter om avelsarbete, har kasserats för avel.

Staten har emellertid inte ställt något krav på att en hingst skall uppnå ett visst resultat vid avelsvärderingen för att få användas till avel utan det räcker med att avelsvärdering skett. Någon återrapportering till tillsynsmyndigheten av eventuella konstaterade defekter eller sjukdomar hos hingstar som avelsvärderats har heller inte gjorts. Hingstar som har används i avel med hingstägarens egna ston och ston omfattades heller inte av det statliga kravet på avelsvärdering. Det är därför enligt min mening svårt att hävda att de tidigare bestämmelserna enbart hade till syfte att skydda djurs

liv och hälsa och således kunna motiveras utifrån artikel 30 i EG-fördraget.

Mitt förslag bygger på gällande svenska djurskyddsförfattningar. Förslaget innebär endast att det sker en vetenskaplig genomgång och fastställande av de ärftliga anlag, defekter och egenskaper som medför lidande hos avkomman. Dessa konstaterade ärftliga anlag, defekter och egenskaper skall därefter enligt mitt förslag anges i bilagan till Djurskyddsmyndighetens föreskrifter om avelsarbete. Avel med hästar som bär dessa anlag blir enligt mitt förslag således förbjuden. Jag föreslår således inget nytt förbud mot avel med hästar utan endast att den förteckning, över anlag som innebär att en häst inte får användas till avel, blir mer precis och får en bättre kontinuerlig vetenskaplig förankring än nuvarande lista har. För att förbättra tillsynen enligt djurskyddsförfattningarna i dessa delar skall enligt mitt förslag veterinärerna rapportera till Jordbruksverket sådana defekter som anges i listan som är fogad till Djurskyddsmyndighetens föreskrifter om avelsarbete. Dessa rapporter sammanställs i djursjukdata och ger en bild av förekomst och förändringar av sådana defekter som medför att en häst inte får användas till avel. Information ges till lokala tillsynsmyndigheter som kan använda informationen i sitt löpande tillsynsarbete.

Ett förbud mot att använda vissa hästar till avel strider mot artikel 28 i EG-fördraget. I artikeln anges att kvantitativa importrestriktioner samt åtgärder med motsvarande verkan skall vara förbjudna mellan medlemsstater.

Avel med hästar som bär på anlag som enligt vetenskapen kan konstateras vara ärftliga och medföra lidande för avkomman skall enligt mitt förslag anges i bilagan till Djurskyddsmyndighetens föreskrifter, vilket innebär att bärare av sådana anlag inte får användas till avel. Avelsförbudet gäller även enligt förordningen andra ärftliga egenskaper som medför lidande eller onaturligt beteende hos avkomman. Förbudet omfattar således endast allvarliga ärftliga defekter. Ett sådant förbud är enligt min mening grundat på intresset av att skydda hästars liv och hälsa. Förbudet drabbar alla lika oavsett om det är inhemska eller utländska hästägare eller uppfödare. Förbudet mot att använda vissa hästar till avel gäller alla hästar och utgör heller inte ett medel för godtycklig diskriminering. Jag bedömer att ett sådant förbud och den föreslagna utökade rapporteringsskyldigheten för veterinärer är motiverat av hänsyn till hästars hälsa och liv i enlighet med artikel 30 i EG-fördraget.

Mina förslag kan därför, enligt min mening, inte anses strida mot EG-rätten.

8 Författningskommentarer

I betänkandet Nytt djurhälsoregister – bättre nytta och ökad säkerhet (SOU 2005:74) ges ett samlat förslag till ett system för sjukdoms- och läkemedelsövervakning. För att täcka det som avses med den databas som finns hos Statens jordbruksverk föreslås i det betänkandet att begreppen djursjukdata och djursjukdataregister byts ut mot begreppen djurhälsodata och djurhälsodataregister.

Jag har i mina förslag i tillämpliga delar utgått från de förslag som lagts i betänkandet (SOU 2005:74). Det i betänkandet förtydligade syftet och användningen av databasen hos Jordbruksverket passar enligt min mening väl in på att registret även skall kunna användas för övervakning och kontroll av ärftliga sjukdomar hos häst. I det följande kommenterar jag de föreslagna ändringarna som föreslås i betänkandet såvitt avser ärftliga defekter hos häst.

8.1 Förslaget till lag om ändring i lagen (1992:1683) om provtagning på djur, m.m.

1 §

I betänkandet (SOU 2005:74) föreslås lagens användningsområde utvidgas till att även gälla övervakning och kontroll av djurhälsa. En sådan förändring skulle innebära att även kontroll och övervakning av ärftliga defekter hos häst faller under lagens tillämpningsområde. Den förändringen är således en förutsättning för det av mig föreslagna övervaknings- och kontrollsystemet i fråga om ärftliga defekter hos häst.

3 b §

I betänkandet (SOU 2005:74) föreslås en ny bestämmelse som innebär att det förs in en skyldighet för veterinärer att rapportera förrättningar. Regeringen skall enligt förslaget i betänkandet föreskriva om skyldighetens omfattning, dvs. vilka djurslag och

vilka förrättningar som skall rapporteras. En uppgift som enligt förslaget i betänkandet (SOU 2005:74) får omfattas är bl.a. diagnos. Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får vidare enligt förslaget meddela föreskrifter om insamling, bearbetning och registrering av uppgifterna.

Rapporteringskyldigheten för veterinärer kan enligt förslaget i betänkandet även omfatta diagnos. Det innebär att regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer kan införa bestämmelser om rapporteringskyldighet av vissa ärftliga defekter hos häst i enlighet med mitt förslag.

7 §

I betänkandet (SOU 2005:74) föreslås paragrafens bestämmelser om tillsyn och tillsynsmyndighetens befogenheter att utvidgas till att gälla även veterinärens skyldighet att rapportera förrättningar enligt 3 b §. Förslaget i det betänkandet stämmer överens med mitt förslag.

8.2 Förslaget till ändring i förordningen (1998:134) om provtagning på djur, m.m.

3 a §

I bestämmelsen införs enligt förslaget i betänkandet (SOU 2005:74) föreskrifter om veterinärernas rapporteringskyldighet. Förslaget i det betänkandet innebär att rapporteringen skall ske i samma utsträckning som i dag inom ramen för djursjukdata, förutom vad avser den s.k. summarapporteringen beträffande häst och sällskapsdjur. I det betänkandet anges att det i framtiden kan finnas behov av att utvidga rapporteringskyldigheten även till andra djurslag. Uppgifterna avses ligga till grund för det föreslagna djurhälsoregistret och kan användas för de syften som anges i bestämmelsen.

I betänkandet (SOU 2005:74) föreslås att Statens jordbruksverk skall vara ansvarig myndighet samt att verket skall föra ett automatiserat register (djurhälsoregistret) med de insamlade uppgifterna.

Jag föreslår att det förs in en ny punkt i paragrafen som innebär att förrättningar som avser diagnos av ärftliga defekter hos häst skall vara rapporteringskyldiga.

8.3 Förslaget till lag om ändring i lagen (1994:844) om behörighet att utöva veterinäryrket

9 §

Jag föreslår i likhet med förslag i betänkandet (SOU 2005:74) att det i lagen förs in ett förtydligande om att tystnadsplikt för veterinärer som fullgör en uppgiftsskyldighet som följer av lag eller förordning inte är ett obehörigt röjande enligt sekretesslagen.

9 Konsekvensanalyser

Utredningen har analyserat vilka ekonomiska och andra konsekvenser som ett genomförande av utredningens förslag kan ha. Utredningen har bedömt förslagen från jämställdhetssynpunkt, regionalpolitisk synpunkt, konsekvenser för brottsligheten och det brottsförebyggande arbetet samt ekonomiska konsekvenser.

Konsekvenser för jämställdheten och regionalpolitiken m.m.

Förslagen är enligt min mening neutrala från jämställdhetssynpunkt. Förslagen är även enligt min bedömning regionalpolitiskt neutrala.

I fråga om brottsligheten och det brottsförebyggande arbetet så innebär mitt förslag att det blir enklare och tydligare regler på området, vilket bör underlätta tillsynen över djurskyddet vid hästavel.

Ekonomiska konsekvenser

Mina förslag innebär att det blir en ökad belastning på djursjukdatan som förs av Statens jordbruksverk. Mitt förslag om utökad rapportering till djursjukdata bör enligt min bedömning kunna rymmas inom den förändring av djursjukdata som föreslagits i betänkandet Nytt djurhälsoregister – bättre nytta och ökad säkerhet (SOU 2005:74). Om det förslaget inte genomförs bedömer jag att utvecklingsarbetet på Jordbruksverket som föranleds av mitt förslag i den delen kan beräknas till ca 1 miljon kronor. På sikt bedömer jag att kostnaderna för driften dock inte nämnvärt kommer att öka jämfört med i dag. Den initiala utvecklingskostnaden bör rymmas inom ramen för befintliga medel.

Kostnaden för den av mig föreslagna utredningen, som enligt mitt förslag skall sammanställa befintlig kunskap om ärftliga defekter hos häst och som enligt mitt förslag skall arbeta vidare i form av en permanent arbetsgrupp knuten till Djurskyddsmyndigheten, bör initialt beräknas till cirka en årsarbetskraft. Det påföljande arbetet uppskattar jag till knappt en halv årsarbetskraft. Kostnaderna för dessa arbetsgrupper bör enligt min mening rymmas inom ramen för det anslag som regeringen i regleringsbrev årligen anvisar till Djurskyddsmyndigheten.

Kommittédirektiv

Djurskydd vid hästavel m.m.

Dir.
2005:57

Beslut vid regeringssammanträde den 19 maj 2005.

Sammanfattning av uppdraget

En särskild utredare tillkallas med uppgift att analysera hur djurskyddet bör beaktas vid hästavel. Som en del i detta arbete skall utredaren undersöka och analysera effekterna av det nuvarande avelsvärderingssystemet på djurskyddet och djurhälsan. Om utredarens analys visar att det också i framtiden finns behov av reglering i författningar, utöver nuvarande bestämmelser i djurskyddslagstiftningen, för att tillgodose djurskyddet skall utredaren lämna förslag på hur denna reglering skall se ut. Sådana förslag skall även innefatta förslag på hur tillsynen över bestämmelserna bör organiseras.

Utredaren skall därutöver lämna förslag på hur bestämmelserna i rådets direktiv 90/428/EEG av den 26 juni 1990 om handel med hästdjur som är avsedda för tävlingar och om villkor för deltagande i tävlingar (EGT L 224, 18.8.1990 s. 60, Celex 31990L0428) skall genomföras i svensk författning. Utredaren skall också bedöma hur tillsynen över bestämmelserna i direktivet bör organiseras.

Bakgrund

Den svenska hästsektorn

Enligt aktuell statistik från Statistiska centralbyrån (SCB) finns det ca 271 000 hästar i landet, vilket gör Sverige till ett av Europas mest hästtäta länder. Hästar och hästhållning har betydelse för bl.a. sport och fritid men även för näringsverksamhet som lantbruk och turism samt för miljön. Hästsektorn i Sverige omsätter ca 20 miljarder kronor per år och sysselsätter närmare 40 000 människor på hel- eller deltid.

Sektorn kännetecknas av att det finns många små företag och de flesta aktörer får sin huvudsakliga inkomst från annat arbete. Detta gäller inte minst för hästuppfödare. Till skillnad från många andra länder finns det endast ett fåtal större stuterier i Sverige. De flesta svenska uppfödare har endast ett eller två ston.

Hästavel och stambokföring

Regler för när en häst får räknas som tillhörande en viss ras regleras genom respektive ras moderstambok. EG-rätten reglerar villkoren för att en organisation eller en förening skall få godkännas som stambokförande eller registerförande för en viss ras. I Sverige görs det en åtskillnad mellan avelsorganisation och stambokförande förening där avelsorganisationen ansvarar för avelsvärderingen och de stambokförande föreningarna ansvarar för registrering och stamboksföring. I Sverige finns tre godkända avelsorganisationer, Svenska Travsportens Centralförbund (STC), Svensk Galopp (SG) och Svenska Hästavelsförbundet (SH) samt 31 godkända stambokförande föreningar. STC och SG är både godkända avelsorganisationer och stambokförande föreningar.

Hästävlingar

Hästsport är en av våra populäraste fritidssysselsättningar och svensk ridsport har en framträdande position på elitnivå. Sverige är också en av de tre ledande travsportnationerna i världen. Varje år genomförs strax under 1 000 travtävlingar i STC:s regi och 130 galopptävlingar i SG:s regi. Därutöver arrangeras ca 3 000 tävlingar per år av andra organisationer varav närmare 90 % av Svenska Ridsportförbundets (SvRF) medlemsföreningar.

Även om Ridsportförbundet genom sina medlemsföreningar står för de flesta tävlingarna är det travsporten som är ojämförligt störst sett till utbetalade prissummor. Under år 2004 uppgick dessa prissummor till mer än 625 miljoner kronor. Av dessa betalades närmare 80 miljoner kronor till ägare till utlandsfödda hästar, vilket korresponderar väl mot andelen startande utlandsfödda hästar.

Gällande rätt

EG-bestämmelser om hästavel

EG-bestämmelser på avelsområdet finns i rådets direktiv 90/ 427/EEG av den 26 juni 1990 om avelsmässiga och genealogiska villkor för

handeln med hästdjur inom gemenskapen (EGT L 224, 18.8.1990 s. 55, Celex 31990L0427). Direktivet ställer upp avelsmässiga och genealogiska villkor för handel inom EU med hästar och deras sperma, ägg och embryon. Enligt direktivet får handel inte förbjudas eller begränsas på andra avelsmässiga eller genealogiska grunder än de som följer av direktivet. Genom direktivet eller beslut fattade med stöd av direktivet är det på gemenskapsnivå fastställt bl.a. kriterier för godkännande av stambokförande organisationer, vissa regler för att säkerställa samordningen mellan stambokförande organisationer, bestämmelser om identitetshandlingar (pass) som skall åtfölja registrerade hästar samt kriterier för införande och registrering i stamböcker för avelsändamål. Härvidlag ges den stambokförande organisationen stort utrymme att utforma egna villkor, t.ex. i fråga om härstamningskrav och individprovning.

Direktivet ger också kommissionen rätt att fastställa metoder för individprovning och avelsvärdering av avelsdjur samt allmänna villkor för godkännande av djur för avelsändamål. Kommissionen har dock inte fastställt några sådana metoder för avelsvärdering av hästar och inte heller några villkor för godkännande.

EG-bestämmelser om hästtävlingar m.m.

I rådets direktiv 90/428/EEG av den 26 juni 1990 om handel med hästdjur som är avsedda för tävlingar och om villkor för deltagande i tävlingar fastställs villkoren för handel med hästar som är avsedda för tävlingar och villkoren för deltagande i tävlingar. Med tävlingar avses i direktivet inte bara kapplöpningar och hopptävlingar utan alla hästtävlingar som t.ex. parader, körtävlingar och uppvisningar. Direktivet föreskriver bl.a. att tävlingsregler inte får göra någon åtskillnad mellan hästar som är registrerade i eller härstammar från den medlemsstat där tävlingen hålls och hästar som är registrerade i eller härstammar från andra medlemsstater. Detta gäller särskilt kraven för tillträde till tävlingen, bedömningen vid tävlingen och eventuell prissumma eller vinst. Direktivet lämnar dock utrymme för vissa undantag för bl.a. historiska arrangemang eller tävlingar för hästar registrerade i en viss stambok om tävlingens syfte är att förbättra rasen. I direktivet finns också bestämmelser om att medlemsstaterna får avsätta en viss procentsats av prissummorna för att skydda, utveckla och förbättra avelsarbetet.

Svenska bestämmelser om hästavel

Gällande svenska bestämmelser om avel syftar till att säkra kvaliteten i aveln och att tillgodose djurskyddsaspekter.

Lagen (1985:342) om kontroll av husdjur m.m. syftar till att främja animalieproduktionen och djurs lämplighet för avel i näringsverksamhet samt att förebygga sjukdomar hos djur. I lagen bemyndigas regeringen att meddela föreskrifter om att hingstar får användas till avel endast om de har avelsvärderats.

I förordningen (1985:343) om kontroll av husdjur m.m. bemyndigas Statens jordbruksverk att ge organisationer på jordbruksnäringens område eller andra sammanslutningar rätt att anordna kontroll som syftar dels till att främja animalieproduktionen och djurs lämplighet för avel i näringsverksamhet, dels till att förebygga sjukdomar hos djur. Innan kontrollen anordnas skall Jordbruksverket godkänna plan och riktlinjer för verksamheten. Verket meddelar också föreskrifter för kontrollen. Sådana föreskrifter får enligt förordningen innebära att hingstar får användas till avel endast om de har avelsvärderats.

Statens jordbruksverks föreskrifter (SJVFS 1994:82) om hästdjur som används till avel och om identifiering av hästdjur innehåller bl.a. bestämmelser om godkännande av avelsorganisationer och stamboks- eller registerförande föreningar, införande av hästar i stamböcker och om identitetshandling (pass) för hästar. I föreskrifterna finns det även bestämmelser om krav på avelsvärdering.

Avelsvärdering definieras som bedömningar och beräkningar enligt dokumenterade och vetenskapligt erkända metoder i syfte att uppskatta en hästs nedärvningsförmåga. En hingst skall enligt föreskrifterna vara avelsvärderad i Sverige för att få användas till avel med andra ston än hingstägarens egna. Avelsvärderingen omfattar en sammanvägd bedömning av hästens härstamning, prestationer, exteriör, hållbarhet och hälsa samt en avkommeprövning. Det ställs dock inget krav på att en hingst skall nå upp till en viss kvalitetsnivå för att få verka i avel. De stambokförande föreningarna får dock dela in avelsvärderade hästar i olika meritklasser.

Vid eller i anslutning till avelsvärderingen bedöms också om hingsten nedärver eller kan nedärva genetiska defekter som kan innebära ett lidande för hans avkomma eller avkomma i senare generation.

Med stöd av ett bemyndigande i djurskyddslagen (1988:534) har regeringen i djurskyddsförordningen (1988:539) förbjudit avel med sådan inriktning att den kan medföra lidande för djuren samt bemyndigat Djurskyddsmyndigheten att meddela ytterligare föreskrifter. Av Djurskyddsmyndighetens föreskrifter (DFS 2004:22) om djurskyddskrav vid avelsarbete framgår bl.a. att djur som nedärver, eller kan nedärva, letalanlag, defekter eller andra egenskaper som medför lidande för avkomman inte får användas i aveln. Även

andra defekter som kan vara av betydelse i avelsarbetet från djurskyddssynpunkt skall bedömas och registreras samt ligga till grund för en avkommebedömning.

Svenska bestämmelser om hästtävlingar

Deltagande i hästtävlingar är inte direkt reglerat i svensk lagstiftning. Det är de svenska tävlingsorganiserande förbunden som ställer upp reglerna för tävlingsverksamheten. Statens jordbruksverk har dock fått i uppdrag att för Sveriges räkning ge in de rapporter jämte annan redovisning som enligt tävlingsdirektivet ankommer på medlemsstaterna. Jordbruksverket underrättar också kommissionen om att Sverige utnyttjar möjligheterna att anordna tävlingar i enlighet med undantagsbestämmelserna i direktivet.

Utredningsbehovet

Hästavel

Det svenska kravet på avelsvärdering av hingstar är ifrågasatt ur EG-rättslig synvinkel och Europeiska gemenskapernas kommission har inlett ett överträdelseförfarande mot Sverige. Kommissionen gör gällande att det svenska kravet på avelsvärdering strider mot gemenskapsrätten, i första hand på grund av att det avser ett område som har harmoniserats genom direktiv 90/427/ EEG och i andra hand då det utgör ett handelshinder som är förbjudet enligt bestämmelsen om fri rörlighet för varor, artikel 28 EG, och dessutom är diskriminerande och därmed strider mot artikel 12 EG.

Sverige har i svar till kommissionen anfört att bestämmelsen om krav på avelsvärdering ingår som ett led i ett aktivt arbete för att bl.a. skydda djurs liv och hälsa, ett arbete som har sitt ursprung i de specifika förhållanden som har rått och råder i Sverige och som har traditioner sedan lång tid tillbaka.

Jordbruksdepartementet har utarbetat och remitterat ett förslag enligt vilket kravet på avelsvärdering skulle ersättas av ett krav på hälsobedömning (PM om hälsobedömning av hingstar, Jo2003/1615). En hälsobedömning skulle inte innehålla något prestationsmoment utan enbart vara en bedömning av hingsten utifrån ett hälso- och djurskyddsperspektiv. De flesta remissinstanser ställde sig positiva till förslaget.

Ett krav på hälsobedömning skulle också det eventuellt kunna ifrågasättas ur ett EG-rättsligt perspektiv. Här kan särskilt nämnas att eftersom ett krav på hälsobedömning är handelshindrande kan ett

sådant krav endast tillåtas under vissa förutsättningar. För att en handelshindrande bestämmelse skall kunna godtas krävs bl.a. att det visas att den önskade effekten uppnås med bestämmelsen, att effekten är proportionerlig jämfört med det hinder som åtgärden innebär för handeln och att åtgärden är icke-diskriminerande. Det finns därför behov av ytterligare underlag för ett slutligt ställningstagande om hur djurskyddet skall beaktas vid hästaveln.

Hästtävlingar

Vid Sveriges inträde i EU gjordes en översyn av bestämmelserna på hästområdet. Den svenska regeringen gjorde då den bedömningen att bestämmelserna i tävlingsdirektivet följdes genom de tävlingsorganiserande förbundens reglementen. Vidare har Statens jordbruksverk bemyndigats att för Sveriges räkning ge in de rapporter jämte annan redovisning som enligt direktivet ankommer på medlemsstaterna. Bestämmelser motsvarande de i tävlingsdirektivet har dock aldrig införts i svensk författning.

Uppdraget

Hästavel

En särskild utredare ges i uppdrag att analysera hur djurskyddet bör beaktas vid avel med hästar. Som en del i detta arbete skall utredaren undersöka och analysera vilka effekter som det nuvarande avelsvärderingssystemet har på djurskyddet och djurhälsan. Om denna analys visar att det också i framtiden behövs reglering i författningar, utöver de nuvarande bestämmelserna i djurskyddslagstiftningen, för att tillgodose djurskyddet skall utredaren lämna förslag på hur denna reglering bör vara utformad och hur tillsynen över bestämmelserna skall organiseras. Utredaren skall särskilt se till att förslaget är förenligt med EG-rätten.

Hästtävlingar

Utredaren skall även, med utgångspunkt i hur tävlingsdirektivet 90/428/EEG tillämpas i Sverige, lämna förslag på hur bestämmelserna i direktivet skall genomföras i svensk författning. Utredaren skall också bedöma hur tillsynen över bestämmelserna bör organiseras.

Utredningsarbetet

Utredaren skall i sitt arbete samråda med berörda myndigheter och organisationer samt inhämta de erfarenheter från andra EU-länder som utredaren bedömer vara av intresse i sammanhanget och i övrigt göra de internationella jämförelser som anses vara befogade.

I de åtgärdsförslag som presenteras skall långsiktighet och tillämplighet eftersträvas. Förslagets konsekvenser för hästnäringen skall analyseras och hänsyn skall tas till näringens struktur och utveckling. Samtliga förslag skall kostnadsberäknas och förslag till finansiering skall redovisas.

Utredaren skall lägga fram fullständiga författningsförslag och även lämna förslag till de förändringar i andra avseenden som uppdraget kan ge anledning till.

Redovisning av uppdraget

Utredaren skall redovisa sitt uppdrag, när det gäller hästaveln, senast den 31 januari 2006 och i övriga delar den 20 juni 2006.

(Jordbruksdepartementet)

Statens offentliga utredningar 2006

Kronologisk förteckning

1. Skola & Samhälle. U.
2. Omprövning av medborgarskap. Ju.
3. Stärkt konkurrenskraft och sysselsättning i hela landet. N.
4. Svenska partnerskap – en översikt.
Rapport 1 till Organisationsutredningen för regional tillväxt. N.
5. Organisering av regional utvecklingspolitik – balansera utveckling och förvaltning.
Rapport 2 till Organisationsutredningen för regional tillväxt. N.
6. Skyddsgrundsdirektivet och svensk rätt.
En anpassning av svensk lagstiftning till EG-direktiv 2004/83/EG angående flyktingar och andra skyddsbehövande.
UD.
7. Studieavgifter i högskolan. U.
8. Mångfald och räckvidd. U.
9. Kontroll av varor vid inre gräns. Fi.
10. Ett förnyat programkontor. U.
11. Spel i en föränderlig värld. Fi.
12. Rattfylleri och sjöfylleri. Ju.
13. Djurskydd vid hästavel. Jo.

Statens offentliga utredningar 2006

Systematisk förteckning

Justitiedepartementet

Omprövning av medborgarskap. [2]
Rattfylleri och sjöfylleri. [12]

Utrikesdepartementet

Skyddsgrundsdirektivet och svensk rätt.
En anpassning av svensk lagstiftning till
EG-direktiv 2004/83/EG angående
flyktingar och andra skyddsbehövande.
[6]

Finansdepartementet

Kontroll av varor vid inre gräns. [9]
Spel i en föränderlig värld. [11]

Utbildnings- och kulturdepartementet

Skola & Samhälle. [1]
Studieavgifter i högskolan. [7]
Mångfald och räckvidd. [8]
Ett förnyat programkontor. [10]

Näringsdepartementet

Stärkt konkurrenskraft och sysselsättning
i hela landet. [3]
Svenska partnerskap – en översikt.
Rapport 1 till Organisationsutredningen
för regional tillväxt. [4]
Organisering av regional utvecklingspolitik
– balansera utveckling och förvaltning.
Rapport 2 till Organisationsutredningen
för regional tillväxt. [5]

Jordbruksdepartementet

Djurskydd vid hästavel. [13]